

LITOSTROJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LITOSTROJ

LETO XV.

LJUBLJANA, OKTOBER 1974

ŠTEVILKA 10

Skupna prizadevanja - boljše gospodarjenje

V PONEDELJEK, DNE 14. OKTOBRA 1974, SO SAMOUPRAVNI ORGANI IN SINDIKALNA ORGANIZACIJA SKLICALI V PROSTORIH OBDELOVALNICE ZBOR KOLEKTIVA ZA VSE ČLANE DELOVNE ORGANIZACIJE LITOSTROJA.

V prvi točki dnevnega reda je glavni direktor Litostroja, dipl. inž. Marko Kržišnik na temelju tričetrtletnih rezultatov našega dela orisal položaj podjetja. Govornik je vnaprej omenil, da je v zadnjem letu po vsem svetu prišlo do velikih in nenavadnih sprememb. Še najbolj dalekovidni in spretni gospodarski strokovnjaki niso mogli predvideti takega dviga cen surovin pa tudi hrane itd. Eden zaključnih vzro-

vesplošno višjih cen. Da bi lahko dosegali še boljše rezultate bo potrebno izpeljati splošno akcijo za štednjo pri proizvodnem in predvsem režijskem materialu, a tudi svoj delovni čas, s katerim večkrat kar razmetavamo, bo treba bolj racionalno izkoristiti.

Glavni direktor je nadalje omenil, da prav energetska kriza s povečanjem cen nafte ter z zmanjšanjem proizvodnje v rudnikih na vedno večje povpraševanje po hidroelektrarnah. Pri tem ne gre pozabljati dejstva, da se je v zadnjem času po vsem svetu podražila predvsem hrana. Najrazličnejši kmetijski strokovnjaki mrzlično iščejo vse mogoče načine, kako pomanjkanje hrane odpraviti, a pri tem bodo prav naše črpalke in namakalne naprave odigrale zelo pomembno vlogo.

Da bomo povečanemu povpraševanju po naših izdelkih sploh kos, je seveda nujno potrebno podvzeti vse mere za modernizacijo naše opreme ter za sodobnejšo tehnologijo. Ob vsej naši prizadevanosti ter želji za čim večjim uspehom ne smemo prezreti pomembnosti združenja slovenske strojegradnje. Prav gotovo storilnost in skupen proizvodni načrt 10.500 delavcev pomeni mnogo, pa tudi uspe marsikje tam, kjer več razdrobljenih podjetij ne bi uspelo.

Ob koncu je dipl. inž. Marko Kržišnik pribil, da bomo dosegali še boljše uspehe le ob skupnem prizadevanju in povezavi vseh TOZD, ki naj tako kot dosedaj predstavljajo eno celoto in med seboj organsko trdno povezano delovno organizacijo.

V naslednji točki dnevnega reda so govorili o predkongresni dejavnosti sindikalne organizacije. Poudarili so, da je sindikat razredna organizacija, kjer delavci ugotavljamo, soočamo in usklajujemo svoje interese, se usposabljammo in delujemo za njihovo uresničevanje. Po določi statutarnega dogovora moramo pri tem vedno, razen svojih, upoštevati tudi interese delavskega razreda kot celote, kakor so opredeljeni v dokumentih zveze komunistov in ustavi.

V teh dneh se sestajajo člani sindikata v vseh delovnih kolektivih po naši republiki. Povsod obravnavajo gradivo za 8. kongres Zveze sindikatov Slovenije, ki bo 7. in 8. novembra 1974 v Celju. Vsi ti in drugi predkongresni sestanki pomenijo bi-

stven sestavni del priprav na 8. kongres in možnost za vsakega člana sindikata, da prispeva svoj delež k uspehu tega kongresa, to je k večji uspešnosti sindikata pri uresničevanju interesov delavcev, kongres Zveze sindikatov Slovenije, te najbolj množične družbenopolitične organizacije delavskega razreda, mora biti kongres akcije za dosledno uresničevanje vsega, kar smo zapisali v ustavo in dokumente 10. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije in 7. kongresa Zveze komunistov Slovenije. Tega ni malo, saj hočemo uresničiti popolno oblast delavcev nad razmerami, v katerih živijo in delajo, nad sredstvi, ki jih uporabljajo za delo, za vsakodnevni dohodek, ki ga usvajajo. Pri tem za vsakega sindikata res ne rabimo večjih sredstev ali sklepov, ki bi jih lahko avto ali kongresne komisije Zveze komunistov. Pač pa potrebujemo sklepe, ki bi kolikor je mogoče natančno povedali, kaj je v naslednjem obdobju predvsem treba storiti in kdo je za kaj odgovoren.

Na 4. konferenci Zveze sindikatov Slovenije junija 1973 so bili sprejeti številni sklepi za takojšnjo reorganizacijo sindikatov, ki je bila v večini že opravljena in je že dala tudi mnoge dobre začetne rezultate. Na podlagi opravljene javne razprave in izkušenj iz omenjene reorganizacije je bil v začetku julija letos objavljen izpopolnjen predlog statutarnega dogovora. Tudi tega so obravnavale mnoge osnove organizacije sindikata, vse občin-

Za ogrado, nasproti tovarne, bo zrasel nov, moderen samski dom s 160 ležišči. Na sliki: pričetek del. (J. Jeraša)

ske in republiške organizacije sindikatov in zveze sindikatov in posamezni drugi družbeni dejavniki, med njimi tudi izvršni komiteji predsedstva centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije. Vsi so predlog podprli, mnogi pa so dali dodatne spremenišne ali dopolnilne predloge.

Na podlagi razlage o predkongresni dejavnosti sindikata, več o tem je bilo objavljeno v posebni izdaji časopisa Litostroj, o tem objavljamo tudi obširen članek, so člani delovne organizacije soglasno sprejeli statutarni dogovor.

Na zboru so med drugim poslušali poročilo o statutu ZPS ter o akciji Litostroja za pomoč prizadetim krajem na Kozjanskem.

Koordinacijski odbor za odpravo posledic potresa je z zadovoljstvom ugotovil, da so delovne organizacije in vsi delovni ljudje občine Ljubljana Šiška vsestransko sodelovali pri realizaciji sprejetih dogovorov za odpravo posledic potresa na Kozjanskem. Tako je bilo zbranih s področja občine Šiška skupaj nekaj več kot 3.250.000.- dinarjev. Za realizacijo sprejetega plana gre zahvala vsem vodstvom delovnih organizacij, samoupravnim organom in delovnim ljudem. Litostrojčani so tudi sklenili, da naj bo poleg sobote 19. oktobra, ki je na predlog sindikalne organizacije Litostroja in ob podpori nizaacij, samoupravnih organov ostalih družbenopolitičnih organov in uprave podjetja, delovna tudi ena prosta sobota v novembru.

Glavni direktor Litostroja je obrazil gospodarsko stanje naše delovne organizacije

kov za to strahotno krizo, ki je zajela vse države, tudi one, ki so bile videti gospodarsko najbolj trdne, je bil dvig cen nafte in nabitnih derivatov v prejšnji jeseni. Seveda so višje cene potegnile za seboj povišanje cen drugih proizvodov. Pri tem moramo ugotoviti, da so se žal surovine, ki jih uvažamo še bolj podražile, kot tiste ki jih izvažamo. Seveda ne gre ob tem pozabljati, da poslovanje z inozemstvom terja takojšnja redna izplačila, kar pri nas za sedaj še ni vsakdanja praksa.

Gospodarska kriza se je tako razširila, da celo avtomobilska industrija, ki je bila vse do sedaj zelo stabilna, doživlja hude notranje pretrese tako v Nemčiji, kjer preti odpušcanje delavcev, kot v Italiji, kjer zaradi nameravanega skrajšanega delavnega tednika delavci že stavkajo. Litostroju težki časi zaenkrat še ne grozijo, zahvaljujoč dejstvu, da imamo mnogo naročil in da proizvajamo svoje izdelke pretežno iz domačega reprodukcijskega materiala. Res pa je, da so rezultati zadnjega četrtletja nekoliko manj ugodni od prejšnjih, kar je seveda posledica

Mladi — glasniki novega

Gotovo je 9. kongres ZMS, ki je bil od 3.—6. 10. v Murski Soboti, zaključil revolucionarno prelomnico v delovanju slovenske mladinske organizacije. Zakaj revolucionarno prelomnico? Na kongresu so se združili vsi deli mlade generacije v enotno razredno družbeno politično organizacijo — Zvezo socialistične mladine Slovenije. Danes torej enotni nadaljujemo revolucionarno akcijo v uspešni izgradnji samoupravne socialistične družbe. Združili smo torej vse sloje mlade generacije; od študentov, kmetov in delavcev. Torej je bila na kongresu zaključena prva faza preobrazbe na osnovi stališč in sklepov 3. seje konference ZKJ, ki je govorila o nalogah in vlogi mlade generacije pri razvoju samoupravne socialistične družbe.

Pričeti moramo s poglobljenimi akcijami, ki morajo zajeti slehernega mladega, ki je pripravljen ustvarjalno uveljavljati nove družbene odnose in s svojim delom tudi sam sebe.

Našo mladinsko organizacijo smo predstavljali trije delegati; dva po funkcionalnem statusu in eden kot izvoljeni delegat. Seveda je bilo v Sloveniji malo

organizacij, ki so imele tri delegate. To pomeni, da smo torej s svojim delom do danes že opravičili zaupanje tudi širše družbene skupnosti. O našem delu, ki je zelo bogato, bomo govorili prihodnjič, saj je pred nami tovarniška konferenca ZSMS, kjer bomo spregovorili o tem in o nadaljnjih nalogah.

Na kongresu, ki je bil zelo

dobro organiziran, je bilo preko 600 delegatov in gostov. Trajal je tri dni; prvi in zadnji dan smo sodelovali na plenarnem zasedanju, drugi dan pa delali v štirih kongresnih komisijah.

Prvi dan kongresa je imel referat o nadaljnji vlogi in akciji Zveze socialistične mladine Slovenije v izgradnji samoupravne socialistične družbe Ljubo Jasnič, predsednik Republiške konferenca ZSMS. Za njim je spregovoril predsednik Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, tovariš France Popit. Tovariš France Popit je v svojem izvajanju omenil, da smo se mladi na kongresu dobro pripravili, ne samo organizacijsko, temveč tudi vsebinsko.

Mladina odločno zavrača trditve, ki jih je bilo moč pogosto slišati pred Pismom in 29. sejo CK ZKS o tem, da ima mlada generacija kot glasniki novega v družbi nekakšne interese v nasprotju s sedanimi in dolgoročnimi interesi delavskega razreda. Posledice takšnega prepričevanja posameznikov — ne samo mladincev — so bile, da so se vodstva mladinskih organizacij odtujevala od mladine in delovnih ljudi in se spreminjala v politične predstavnike in zastopnike mladih, ne da bi se mogel izraziti njihov neposreden interes, predvsem interes delavske mladine. Krivda za pomanjkljivosti ne zadeva samo mladino. To je bitka, je dejal, ki je že za nami

Na zboru (J. Žlebnik)

(Nadaljevanje na st. 3)

Pregled devet-mesečnih rezultatov dela v letu 1974

Po resoluciji o družbenoekonomski politiki SRS naj bi bile očiščene pomena za dinamičen razvoj celotne industrijske proizvodnje in gospodarstva metalurgija, kovinska in elektrodelovalna industrija.

Perspektiva je proizvodnja zlasti na področju strojegradnje, motornih vozil in kovinskih konstrukcij. Vse te dejavnosti so zajete v kovinski industriji, katere proizvodnja se je letos, glede na isto obdobje lani, povečala za 7 %.

Če upoštevamo negativne sezonske vplive zadnjega trimesečja, ki so zlasti v juliju zelo močni predvsem zaradi intenzivnega izkoriščanja tako individualnih kot kolektivnih dopustov, lahko pričakujemo v naslednjem trimesečju znatno večji rast proizvodnje.

Po resoluciji o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije ter neposrednih nalogah v letu 1974 se predvideva na področju industrije za 1974. leto povečanje proizvodnje za 8 %. Vse kaže, da bo do konca

leta to povečanje, v republiškem merilu, še celo preseženo.

Znano nam je, da naša proizvodnja spada v panogo 117 strojegradnje. V republiškem merilu strojegradnje po fizičnem obsegu proizvodnje je naša udeležba približno 4 %. Da bi dobili pregled razvoja naše panoge oziroma kako variirajo posamezni proizvodi, podajamo devetmesečni prikaz fizičnih rezultatov skupne in blagovne proizvodnje ter blagovne in interne realizacije za celotno podjetje po TOZD.

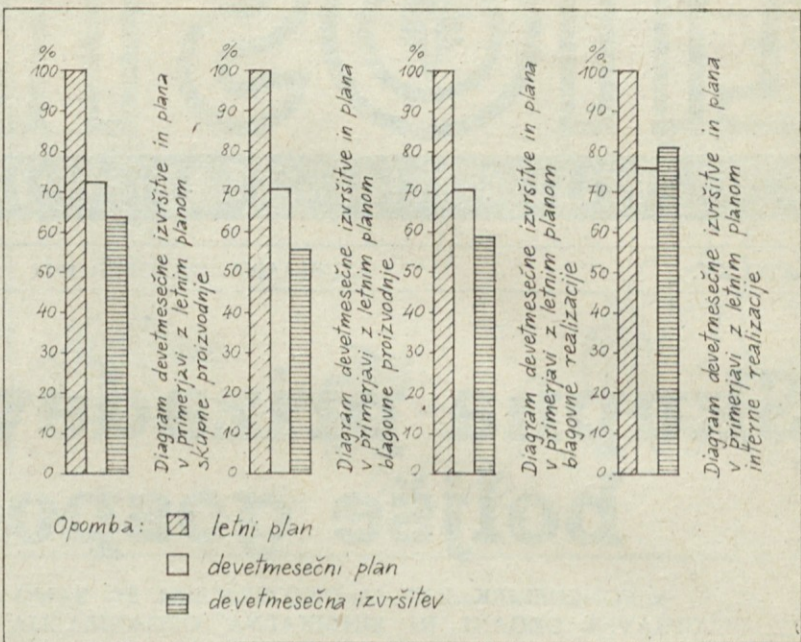
segli le 86,9 %, torej celo nekoliko slabše kot je proizvodnja fizičnega obsega. V primerjavi z istim obdobjem preteklega leta smo dosegli 105,6 %. Slabo doseganje načrta fakturirane realizacije je opaziti pri izvozu 48,3 %. V primerjavi z istim obdobjem v preteklem letu smo izvoz dosegli 104,0 %.

OSEBNI DOHODKI

Drugače kakor proizvodnja fizičnega obsega proizvodnje in fakturirana realizacija se odvija izpolnjevanje načrta osebnih dohodkov. Kako so potekala izplačila napram začrtanim smernicam in za koliko variirajo napram letu 1973 se vidi iz spodnjega pregleda. Podatke o izplačilih imamo le za julij in avgust.

Julij	112,2	9,3	127,2
Avgust	116,2	9,7	131,9

Zgornji podatki nam kažejo, da smo načrt presegle. Iz primerjave s preteklim letom vidimo, da se indeks osebnih dohodkov

Opomba: letni plan
 devetmesečni plan
 devetmesečna izvršitev

INDEKS FIZIČNEGA OBSEGA PROIZVODNJE

Naziv proizvoda	Izvršitev načrta I.-IX. 1974 %		Odnos proti I.-IX. 1973 %
	Izvršitev let. načrta %	Izvršitev let. načrta %	
Vodne turbine	67,1	53,7	114,9
Črpalke	58,5	44,2	101,8
Žerjavi in reduktorji	92,7	87,2	98,8
Oprema za cementarne	99,3	6,0	26,0
Diesel motorji	93,4	74,2	137,7
Talna transp. sredstva	88,9	56,5	98,0
Hidravlične stiskalnice	75,5	52,1	89,4
Strojni deli	56,9	36,3	65,6
Orodje	97,0	72,8	88,4
TOZD Fi	77,0	53,9	101,2
Ulitki jeklo litine	93,7	69,7	92,1
Ulitki sive litine	93,2	68,9	107,6
Ulitki spec. litine	102,4	76,8	101,5
Zvarjenci	97,0	70,7	93,5
Odkovki	134,6	100,9	110,4
TOZD Pi	96,5	71,3	97,4
Kisik	110,6	82,9	102,2
TOZD IVET	110,6	82,9	102,2
Tiskovine	121,4	85,0	160,4
TOZD ZSE	121,4	85,0	160,4
Skupna proizvodnja	88,2	63,6	99,1
Blagovna proizvodnja	78,5	55,1	95,8
Blagovna realizacija	83,9	58,9	103,5
Interna realizacija	106,6	80,9	104,1

Opomba: Pri izračunu indeksov je upoštevan operativni načrt, postavljen v decembru 1973.

Iz gornjih pregledov vidimo, da se devetmesečna proizvodnja ni odvijala po začrtani poti. Kumulativni načrt skupne proizvodnje je bil dosežen le 88 %. Še močnejša negativna odstopanja je opaziti pri TOZD FI, kjer smo kumulativni načrt proizvodnje dosegli le 77 %.

Največja odstopanja od načrta je opaziti pri črpalakah, strojnih delih, vodnih turbinah, hidravličnih stiskalnicah in pri talnih transportnih sredstvih.

V primerjavi z istim obdobjem v letu 1973 ni bistvenih razlik.

Skupna proizvodnja leta 1974 v primerjavi z istim obdobjem preteklega leta je dosežena 99,1 %. Večje odstopanje je opaziti le pri proizvodnji opreme za cementarne. V primerjavi leta 1974 s preteklim letom smo isto dosegli le 26,0 %, čeprav je letošnji načrt bil dosežen 99,3 %.

Slabše rezultate kot pri kumulativni skupni proizvodnji je opaziti pri blagovni proizvodnji in blagovni realizaciji.

Kumulativni načrt blagovne proizvodnje je dosežen le 78,5 %, v primerjavi z istim obdobjem preteklega leta pa 95,8 %. Tudi načrt blagovne realizacije je dosežen le 83,9 % in v primerjavi z istim obdobjem preteklega leta nekoliko višji, in sicer znaša 103,5 %.

Načrt interne realizacije je presežen za 6,6 %, v primerjavi z istim obdobjem v preteklem letu pa znaša presežek 4,1 %.

V zadnjem trimesečju se je fizični obseg proizvodnje znižal zaradi močnih sezonskih vplivov, ki so bili najmočnejši v juliju in delujejo v negativni smeri predvsem zaradi intenzivnega izkoriščanja tako individualnih kot kolektivnih dopustov.

Odvijanje procesa skupne, blagovne proizvodnje ter blagovne in interne realizacije za celotno osnovno dejavnost v devetih mesecih leta 1974 glede na načrt vidimo na spodaj začrtanem diagramu.

Fakturirana realizacija je v veliki meri odraz fizičnega obsega proizvodnje. Vidimo, da fizični obseg proizvodnje ni potekal po začrtanih smernicah, tako tudi fakturirana realizacija ni v skladu z načrtom.

Gibanje fakturirane realizacije napram načrtovani in v primerjavi z letom 1973 za domači trg in izvoz nam ponazarjajo spodnji pregledi.

Spodnji podatki nam kažejo, da smo s fakturirano realizacijo do-

Izvršitev načrta I.-IX. 1974 %	107,3	71,5	106,0
Izvoz	48,3	37,0	104,0
OZD	86,9	60,6	105,6

Izpolnjevanje plana v FI

Če razdelimo poslovno leto na štiri enake dele, potem lahko danes rečemo, da so trije taki deli že za nami. To se je dogodilo konec septembra. Delovne organizacije bodo spet izdelale tričetrtletna poslovna poročila in v njih bolj vsestransko pregledale in razčlenile svoje poslovanje, kot pa to delamo mi, ki sproti spremljamo le količinsko proizvodnjo. Toda sprotna in hitra informacija tudi nekaj velja!

v odstotkih letnega količinskega plana, naslednje:

žerjavi	81,6
Diesel motorji	64,3
orodje	62,8
turbine	48,5
preoblikovalni stroji	45,4
črpalke	43,7
talni transport	43,4
strojni deli	35,6
cementarne	5,8
TOZD FI - skupno	47,5

In že smo pri septembru, ko smo proizvedli nadaljnjih 600 ton končnih proizvodov. Resda nekoliko več kot v avgustu, toda še vedno premalo. Leto se namreč prehitro bliža koncu, mi pa smo po devetih mesecih pristali šele pri 5396 tonah, to je pri 53,9 odstotkih letnega količinskega plana. V septembru so boljše uspehe dosegla talna transportna sredstva (226 ton), orodje (13 ton) in Diesel motorji (120 ton).

Po devetih mesecih je stanje na diagramu naslednje:

žerjavi	88,0
Diesel motorji	74,2
orodje	72,8
talni transport	56,5
turbine	53,5
preoblikovalni stroji	50,9
črpalke	44,2
strojni deli	38,8
cementarne	5,9
TOZD FI - skupno	53,9

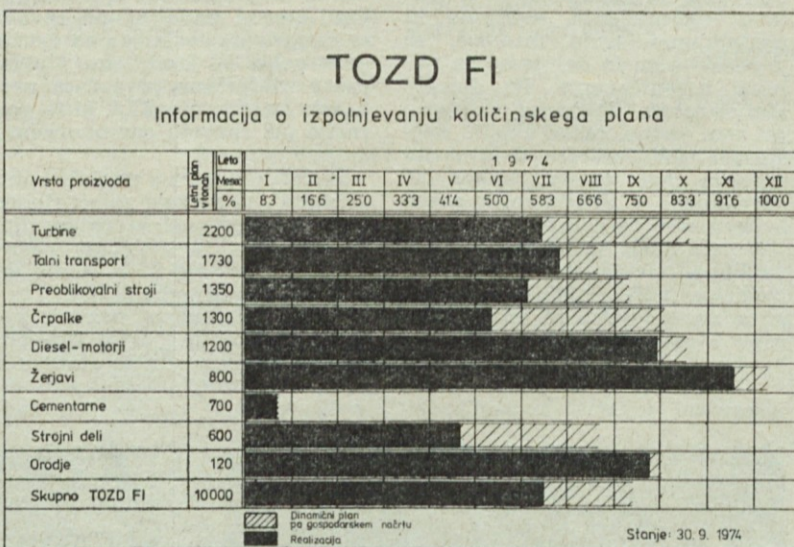
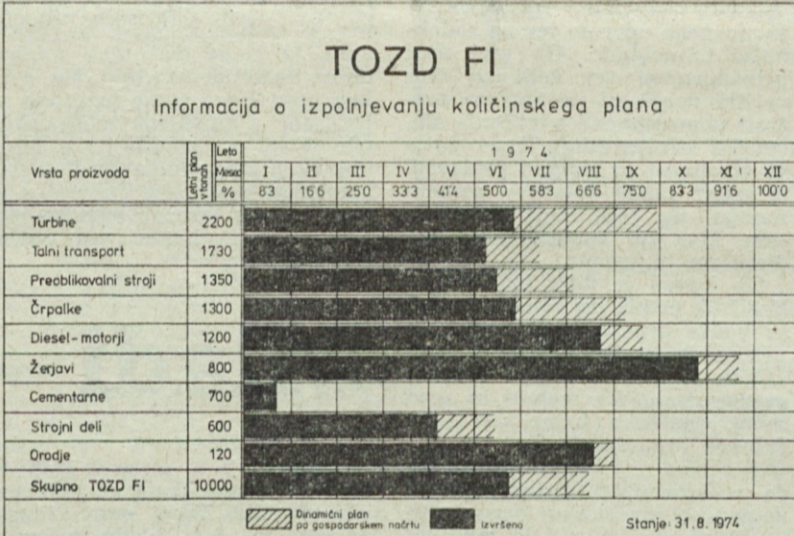
Tako izgleda razporeditev proizvodov po odstotkovni uspešnosti, merilo zanjo pa je po devetih mesecih 75 odstotkov.

Resda zgolj v številkah niso vidni »večji« uspehi, zato navedimo nekaj drugih, vzporednih in pomembnih

- letošnji devetmesečni rezultati so boljši od laniških,
- proizvedeni so bili pod težjimi pogoji kot lani,
- v devetih mesecih je bila blagovna realizacija za 10 odstotkov večja od blagovne proizvodnje, torej smo zmanjšali zaloge gotovih izdelkov.

Do konca leta so preostali še trije meseci in prepričani smo, da bomo doseganje rezultate izboljšali, spremljajoče težave pa uspešno premagovali.

V. N.

Toda avgusta nismo bili niti sproti, niti hitri - naša informacija je namreč zaostala. Zato

Izvršitev načrta I.-IX. 1974 %	107,3	71,5	106,0
Izvoz	48,3	37,0	104,0
OZD	86,9	60,6	105,6

najprej nadoknadimo zamudo.

Po zelo uspešnem juliju smo avgusta izgotovili le 555 ton končnih proizvodov in tako dosegli zbirno osemmesečno količino 4750 ton, kar predstavlja 47,5 odstotkov letnega količinskega plana. Vseeno pa so se izkazala talna transportna sredstva (158 ton). Diesel motorji (109 ton) ter žerjavi (65 ton), tako da je stanje po osmih mesecih, izraženo

Mladi — glasniki novega

(Nadaljevanje s 1. str.)

in jo vsi poznate, saj ste v njej sodelovali in se opredilili za politiko Zveze komunistov. Nato je tovariš Popit govoril o nalogah Zveze komunistov. Napak in navivno bi bilo misliti, da je naša mladina že samo zaradi tega, ker raste in se vzgaja v socialistični družbi, v celoti in do konca socialistično usmerjena in nedovzetna za poglede in prepričanje, ki so tuji socializmu. Mi smo že davno spoznali, da je potrebno in vredno boriti se za slehernega človeka in da se je še posebej potrebno boriti za vzgojo in usmeritev mladih generacij. Boj za usmeritev mladega rodu je za nas bil in ostaja boj za perspektivo revolucije, za razvijanje socialistične družbene prakse. Zato morajo biti vsa vprašanja družbenega položaja in aktivnosti mladine, še zlasti njene vzgoje in izobraževanja v središču pozornosti. Zveza komunistov mora okrepiti svojo družbeno akcijo in vpliv na mladino, da bi zagotovila njeno socialistično usmerjenost, njeno hitrejšo vključevanje v samoupravno in politično življenje. Mlada generacija mora zavestno prevzeti in nositi svoj del odgovornosti za reševanje vseh družbenih problemov. Komunisti si ne želimo torej političnega skrbništva nad

mladimi ljudmi, povezanimi v številne interese mladinske organizacije in društva zato, da bi kot socialistična zveza mladih ljudi skupaj z drugimi delovnimi ljudmi organizirano sodelovali v boju za napredek. Za Zvezo komunistov in za našo družbo, ki temelji na tem, da človek sam s svojim delom odloča o rezultatih svojega dela in svojem družbenem položaju, ni in ne more biti sprejemljiva mladinska, študentska ali kakšna druga ozka organizacija mladih, ki bi mladino predstavljalna in razsojala o njenih interesih, njo pa puščala neaktivno in razdvojeno od samoupravnih in političnih tokov družbenega življenja.

Posebej je govornik opozoril na to, da interesi in problemi delavske mladine še niso dovolj izraženi v akcijah Zveze mladine. Takšno zapostavljanje kaže, da so še vedno navzoče želje po ločevanju in posebnem položaju šolske mladine. Zato mora ves sistem vzgojnega dela omogočiti mladi generaciji, da bolj kot doslej spoznava in razvija revolucionarne tradicije, da se zaveda, da je moč naše revolucije prav v tem, ker so jo priborile široke ljudske množice pod vodstvom svoje avantgarde. Te trajne vrednote naše revolucije so neizčrpen vir socialistične vzgoje mladine

membe v vsebini in načinu delovanja mlade generacije po 3. seji konference ZKJ, ki je govorila o vlogi in nalogah mladine, po 21. seji ZKJ in 29. seji CK ZKS. Dalje je govoril o nalogah nove enotne organizacije, ter o nekaterih slabostih dosedanje mladinske, študentske in drugih organizacij, ki združujejo mladino. Novo organizacijo, Zvezo socialistične mladine, gradi mladina na enotnem organizacijskem in idejnem principu v vsej Jugoslaviji.

V akciji za ustvarjanje družbenih odnosov, zapisanih v ustavi, mora mlada generacija to vsekoli potrjevati in revolucionarno dokazovati, kajti edino merilo je njen resnični prispevek v ustvarjanju zgodovinskih in neposrednih interesov delavskega razreda. Cilj ustanovitve ZSMS je v tem, da se mlada generacija ne samo socialistično orientira, temveč, da bo nosilec samoupravne akcije in s tem aktiven borec za samoupravljanje. Za uresničitev tega je potrebno zagotoviti naslednje:

— v članstvu ZSMS so tisti mladi ljudje, ki se zavestno opredelijo za našo pot v socializem in v organizacijah združenega dela, šolah, fakultetah, krajevnih skupnostih in JLA formirajo osnovne organizacije ZSMS;

— v tej orientaciji se je neobhodno treba izogniti vsakemu sektaštvu in odmikanju, zaprtosti in samozadostnosti. Osnovna naloga je voditi bitko za to opre-

delitev in akcijo med vso mlado generacijo. Metode akcije morajo biti takšne, da bodo zagotovile tudi vključevanje tistega dela mladih, ki ni politično aktiven, in tistega, ki je še v oblikovanju.

— Širino našega delovanja bomo zagotovili le tedaj, če bomo povezali vse organizacijske oblike aktivnosti in obstoječe družbene organizacije, ki vključujejo mladino.

— v Zvezi socialistične mladine moramo zagotoviti še večjo in širšo vlogo delavske mladine, ki mora postati nosilec aktivnosti v naši organizaciji.

Dalje je predsednik RK ZMS govoril o nalogah, ki čakajo mlade ljudi v kmetijstvu, preobrazbi sistema vzgoje in izobraževanja. Nadalje je omenil aktivnost na področju prostovoljnega mladinskega dela v splošnem ljudskem odporu. Ob koncu svojega referata se je posebno držal pri pravicah slovenske narodnostne skupnosti v sosednjih državah. Slovenska mladina čuti kot svojo internacionalistično dolžnost, krepiti najširšo fronto boja za socializem in podpirati vse, ki se bojujejo za osvoboditev.

Prvi dan kongresa smo v popoldanskem delu poslušali šestnajst delegatov in gostov. Med njimi je o vsebinskih elementih organiziranosti spregovoril tudi Zdenko Mali, sekretar RK ZMS.

Drugi dan smo delegati delali v štirih kongresnih komisijah in sicer: v komisiji za družbenoekonomske odnose, kmetijstvo in socialno politiko; v komisiji za vzgojo, izobraževanje, idejnopolitično delo in kulturo; v komisiji za organiziranost, razvoj, statut

in kadrovske politiko in v komisiji za krajevne skupnosti, specializirane organizacije in JLA.

Tretji dan smo sprejeli statut nove organizacije, resolucijo in akcijski program. Kongres je izvolil novo republiško konferenco ZSMS, predsedstvo, predsednika in sekretarja.

Za predsednika in sekretarja RK ZSMS sta bila ponovno izvoljena tovariša Ljubo Jasnič in Zdenko Mali. V Republiško konferenco je bil izvoljen tudi Jordan Kariž, član naše organizacije, sicer pa predsednik Konference mladih delavcev pri Občinski konferenci ZSMS Ljubljana-Siška.

Delegati slovenske mladine smo ob koncu dela kongresa poslali pozdravno pismo predsedniku republike in ZKJ, tov. Titu.

J. E.

Debata (J. Jeraša)

mlado generacijo, saj je mladina ustvarjalna in napredna dejavnost naše družbe. Mladina močnejše in neposrednejše, bolj občuteno izraža vse tisto, kar se dogaja v naši družbi. Zato je Zveza komunistov dolžna, da postavlja vprašanja, ki terjajo mlade v središču družbene pozornosti.

Dolžni smo onemogočiti vse tiste sile, ki bi rade pripeljale našo mladino ali njene posamezne dele v spopad z zgodovinskimi interesi delavskega razreda. Mladina si kot del naše družbe s prakso svojega družbenega življenja oblikuje svojo zavest in si ustvarja svojo lastno predstavo družbenega napredka, ki temelji na predstavi najbolj naprednih družbenih sil, na razrednih in socialnih interesih. Mladi, kot najrevolucionarnejši del naše družbe, s svojim delom vnašajo v ZK polet in gorečnost. Dalje je tovariš Popit menil, da je mlada generacija mnogo manj ujeta v spone tradicionalizma. Zato se lahko prej, neposrednejše, bolj odločno in brezkompromisno zavzema za napredek naše družbe ter spoprime s slabostmi. Zato mora mladina hitreje in močnejše reagirati na vse, kar jih zavira, da bi uspešneje izbojevali bitko za nove samoupravne odnose. V prihodnosti naše družbe, v ustvarjalnem delovanju so tudi možnosti za osebno uveljavitev mladih ljudi.

Zaradi vsega tega se ZK zavzema, da se mladina na vseh področjih družbenega življenja in dela uveljavlja kot napredna družbena sila, kot sestavni del in pomemben dejavnik v graditvi naše družbe. Hkrati nosi najnaprednejši del mladine odgovornost za uveljavljanje interesov delavskega razreda in s tem idejno politične usmeritve med

— za krepitev bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti, jugoslovanskega socialističnega patriotizma, internacionalizma, borbenosti, enakopravnosti in ustvarjalnega dela.

Pomemben poudarek je dal France Popit idejno političnemu izobraževanju mladih. Idejno politično izobraževanje ni več privilegij aktivistične elite, niti obveznost samo novih članov ZK. To je osebna in družbena potreba ter obveznost vsakega borca za socializem, še zlasti tistega, pred katerim je še vse življenje revolucionarja. Osnovni namen idejno političnega usposabljanja in organizacijskega povezovanja naj bo usposobitev za učinkovito akcijo, za odpravo starega, preživetega, za graditev v korist gospodarskega in družbenega napredka je več vredna kot tisoč še tako lepo

donečih, vendar neuresničenih sklepov.

»Družba v kateri živite, samoupravna narava naših družbenih odnosov in uveljavitev delavskega razreda kot nosilca napredka, vam ponuja zgodovinsko priložnost, da dosežete svoje življenjske cilje in uresničite svoje politične in družbene naloge, priložnost, kakršne drugod po svetu ni. Upam, in želim vam, da bi jo v polni meri uresničili,« je ob koncu referata poudaril tovariš France Popit.

Tovariš Jasnič, predsednik RK ZSM je najprej orisal velike spre-

Predkongresna dejavnost Sindikata Litostroj

8. kongres Zveze sindikatov Slovenije in 7. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije se setajata v času odločilnega boja delavskega razreda za uresničitev in uveljavitev novih samoupravnih odnosov na vseh področjih združenega dela. V tem boju imamo sindikati kot najbolj množična razredna organizacija delavcev še posebno odgovorno vlogo in naloge: uveljavljati moramo tako delavsko organizacijo, ki jo bo delavski razred vedno imel za svojo, ker bo z njo in njeno pomočjo uresničil odločilno vlogo v upravljanju v vsej družbeni reprodukciji. Podlaga in smer za naše delovanje in za spreminjanje družbenih odnosov je nova ustava, sklepni dokument X. kongresa ZKJ in VII. kongres ZKS. V snovanju teh dokumentov smo delovni ljudje sodelovali, jih soglasno sprejeli in zdaj morajo biti naše delo in življenje.

Naše naloge in cilji, ki stojijo pred nami, so odraz političnega razpoloženja vse od 29. seje CK ZKS naprej. Na IV. konferenci ZSS je bilo jasno povedano, da smo delavci pripravljene razreševati družbena in gospodarska vprašanja na samoupravnih temeljih ter tako odločilno vplivati na svoj družbeni, materialni in socialni položaj. Osnovne organizacije sindikata, ki so razpravljale na svojih sestankih o dokumentih, ki so pripravljene za kongres, so dale vso podporo prizadevanjem pri pospeševanju vloge sindikata na vseh področjih delovanja. OOS so na osnovi materialov ocenile svoje delovanje ter se konkretno zavzele za spravljanje smernic, ki jih nakazujejo predkongresni materiali.

Statutarni dogovor o organiziranosti in delovanju sindikatov in Zveze sindikatov v SR Sloveniji, ki smo ga člani sindikata sprejeli na svojem zboru kolektiva 14. 10. 1974 je najvažnejši dokument dogovora delavskega razreda. Poleg temeljnih določb, obravnava dogovor še sledeča poglavja:

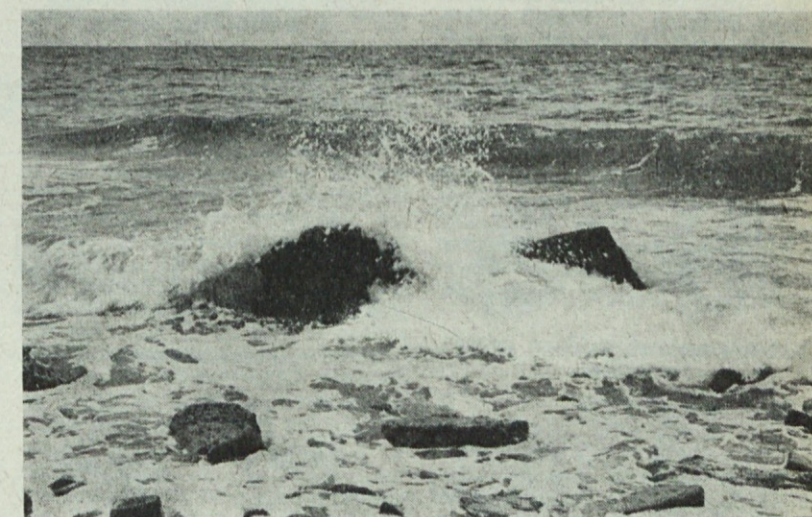
Člani, njihove pravice in dolžnosti, delegatski sistem in delegatska razmerja, sodelovanje sindikatov v samoupravnem spoznavanju in družbenem dogovarjanju, osnovni organizaciji sindikata, združevanju osnovnih organizacij sindikata v organiza-

cijah združenega dela, povezovanju organizacij sindikatov v krajevnih skupnostih, o sindikatu Slovenije, Zvezi sindikatov Slovenije, o strokovno političnih službah sindikatov, znaku in odličij sindikata statusu sindikata kot pravne osebe, članarini ter prehodnih in končnih določil.

To je dokument, ki bo vsakakor prelomnica v bodočem delu sindikata nasploh in kot tak bo vsakakor dobil vsestransko podporo v vseh OOS ter sprejet na kongresu ZSS, ki bo 7. in 8. novembra 1974 v Celju.

Poleg ostalega predkongresnega materiala je v obravnavi tudi osnutek sklepov 8. kongresa, ki ga je objavil republiški svet Zveze sindikatov Slovenije. Objavljeni osnutki kongresnih sklepov obsegajo številne probleme in interese delavcev ter predvidene sindikalne akcije za njihovo uresničevanje. Razvrščeni so v 17 vsebinskih področij in sicer:

1. Nadaljnje razvijanje samoupravljanja delavcev v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela
2. Naloge sindikatov pri razvijanju samoupravnih interesnih skupnosti
3. Naloge sindikatov za uveljavljanje delavske kontrole
4. Produktivnost dela in sistemi razporejanja dohodka v TOZD
5. Samoupravni odnosi pri razporejanju in delitvi sredstev za osebne dohodke

Razburkano (J. Jeraša)

6. Naloge sindikatov na področju planiranja in družbeno ekonomskega sistema

7. Utrjevanje varnosti in obvladovanje socialnih razlik

8. Delovne in življenjske razmere delavcev

9. Razvoj stanovanjskega gospodarstva

10. Preobrazba vzgoje, izobraževanja in kulture na samoupravnih osnovah

11. Naloge na področju kulture in znanosti

12. Oddih in rekreacija delavcev

13. Organiziranost, kadrovska politika in izobraževanje v sindikatih

14. Obveščanje in samoupravno komuniciranje

15. Ljudska oblast in družbena samozaščita

16. Sindikalni in naši delavci v tujini

17. Mednarodna dejavnost sindikatov in sodelovanje z naprednimi sindikalnimi gibanji

In za konec naj povemo še tole:

Novo ustavno vlogo in odgovornost sindikatov bomo morali uresničiti vsi. Le tako bo sindikat to, kar mora biti — organizirana akcija delavcev za konkretno izboljševanje njihovih razmer, za reševanje njihovih interesov, za popolno uresničevanje samoupravljanja, kar je naš temeljni razredni interes.

V. M.

Zopet so se odprla šolska vrata

V septembru se je pričelo tudi v našem izobraževalnem centru novo šolsko leto. Oglejmo si najpomembnejše podatke iz delovnega načrta izobraževalnega centra za šolsko leto 1974/75.

Poklicna kovinarska in elektro šola

V tej šoli se bo šolalo 516 učencev: 273 za litostrojске potrebe, 240 za tovarne ZP Iskra, 3 učenci pa za kartonažno tovarno v Ljubljani. Vpis novincev je bil za Litostroj po številu vpisanih kar ugoden, saj smo sprejeli čez 100 novih učencev. Kot že nekaj let nazaj, pa smo morali vložiti tudi letos precej truda, da smo pridobili nove učence, saj nadaljuje mladina po končani osnovni šoli v velikem številu šolanje v drugih srednjih šolah, delno pa se zaposli. Tako se bo šolalo v poklicni šoli za Litostroj precej učencev iz drugih republik. Vsi prebivajo v domu učencev ICL. Takoj smo zanje organizirali dopolnilni pouk iz slovenskega jezika, za vse učence prvega letnika, ki imajo težave z matematiko, pa tudi dopolnilni pouk iz matematike. Že v začetku šolskega leta želimo sproti odpravljati težave, zaradi katerih je sicer učni uspeh slabši.

Bolj zgodaj kot prejšnje šolsko leto načrtujemo in pristopamo k delu izvenšolskih vzgojnih dejavnosti, ki so postale v zvezi z nalogami na vzgojnoizobraževalnem področju še pomembnejši vzgojni dejavniki kot doslej. Poleg dosedanjih uvajamo nove dejavnosti: krožek za prometno vzgojo, planinsko mladinsko sekcijo, šahovski in modelarski krožek. Vse dejavnosti bodo usmerjale učence v zdravo izkoriščanje prostega časa in pripomogle uresničevati vzgojne cilje sodobne šole.

V predmetniku je pri splošnoizobraževalnih predmetih prišlo do spremembe. Tako kot v vseh drugih srednjih šolah smo tudi pri nas uvedli poučevanje novega predmeta: samoupravljanje s temelji marksizma. To ne pomeni, da učenci doslej niso ničesar slišali o naši samoupravni organizaciji družbi ali o marksizmu, saj smo jih s tem seznanjali pri dosedanjih družboslovnih predmetih. Vendar je novi predmet vsebinsko, zlasti pa metodično drugače zasnovan. Težišče je pomaknjeno od samega spoznavanja oblik našega samoupravnega sistema in pravnih norm k spoznavanju oziroma doživljanju samoupravljanja ter na podlagi poznavanja marksizma k marksističnemu pristopu pri presojanju današnjih dogodkov doma in v svetu. Teorijo morajo učenci sicer poznati, toda glavni namen je, da spoznajo samoupravno prakso najprej v šoli, kjer se izobražujejo in vzgajajo, a že v tem času naj se tudi čimbolj seznanijo s samoupravljanjem v podjetju in s samoupravnimi odnosi v družbi. Ti cilji zahtevajo od nas, da organiziramo pri pouku in pri vzgojnem delu čimveč takih oblik dela z mladino in takih vzgojnih situacij, ki bodo pripravile učence, da se bodo še bolj vključili v delo, jih navajale k spoštovanju skupnih družbenih ciljev, h kritičnosti in hkrati v njih sproščale iniciativo. Tudi prej omenjene vzgojne dejavnosti imajo, gledano iz tega izhodišča, namen, da se učenci navajajo na samoupravno vodenje. V določenem obsegu se to nanaša tudi na pouk in vzgojo v domu učencev ICL, kjer bodo mladinska organizacija, šolska in razredne skupnosti ter domska in oddelčne skupnosti poglobile svoje delo.

Oddelk izobraževalnega centra v Sežani

Naš izobraževalni center je prevzel s šolanjem učencev za ZP Iskra tudi obveznost, da bo vodil v Sežani pri tovarni radijskih sprejemnikov Iskra šolanje učencev-RTV mehanikov za to tovarno. Šolski center ZP Iskra v Kranju dislociranega oddelka

v Sežani ne more voditi, ker smo za šolanje teh kadrov registrirani mi.

Naš delavski svet je dal soglasje za vodenje tega oddelka, saj delo v zvezi z njim ne bo oviralo izobraževanja v našem izobraževalnem centru za litostrojске potrebe. V juniju tega leta je bila v Sežani komisija Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo. Določila je pogoje, ki materialno zavezujejo tovarno radijskih sprejemnikov, nas pa pravno, da omogočimo redni pouk. Gre predvsem za zagotovitev prostorov za praktični in teoretični pouk, opreme delavnic za osnovni del programa praktičnega pouka in za kadrovske zadeve. Pri tem pomaga tudi delavska univerza v Sežani, ki je zlasti poskrbela za učitelje splošnoizobraževalnih predmetov, medtem ko bodo poučevali strokovne predmete in praktični pouk strokovnjaki iz tovarne radijskih sprejemnikov.

Vloga našega izobraževalnega centra je v odgovornosti, da se pouk izvaja v skladu z zakonom o srednjem šolstvu, da daje soglasje za učitelje, ki bodo poučevali v tem oddelku, da nudi strokovno pomoč pri organizaciji in izvajanju pouka, izdaja vse uradne dokumente ipd. Vse odnose,

dobro pogoje za priučevanje in možnosti za nadaljnji razvoj v Litostroju.

Izobraževanje v oddelkih in v tečajih za zaposlene

V delovodski šoli za strojne delovodje se bo šolalo v šolskem letu 1974/75 15 slušateljev, in sicer v zadnjih dveh semestrih (to je v drugem razredu). V jeseni prihodnje leto bodo ti slušatelji opravljali zaključni (diplomski) izpit.

V oddelku tehniške šole za strojništvo se je vpisalo 19 slušateljev. Ti se bodo šolali po skrajšanem triletnem programu za zaposlene, ki je letos prvič uveden v naši republici, in je namenjen absolventom poklicnih šol. V ta oddelk so se vpisali predvsem absolventi naše poklicne šole lanskega leta, ki so izpolnili pogoje (boljši učni uspeh v poklicni šoli) in ki so se že v času šolanja v poklicni šoli dopolnilno izobraževali (tuj jezik, kemija, stroka). Tako je bila že izvršena selekcija, ki je temeljila na zanimanju, volji, delu in doseženih rezultatih pred samim vpisom. Zato računamo, da večjega osipa ne sme biti in da bo Litostroj pridobil dobre tehnike, ki bodo poznali tudi poklic. Po-

In kaj potem, če dežuje? (J. Jeraša)

kakor tudi finančne obveznosti do izobraževalnega centra, ureja posebna pogodba.

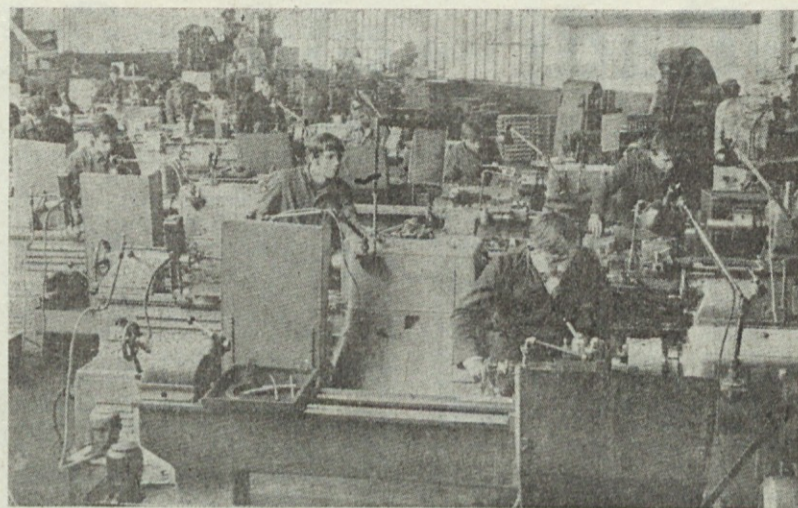
Priučevanje mladine za dela v kovinarski stroki

Kljub naporom, da bi pritegnili v izobraževanje v večjem številu mladino z nedokončano osemletko, se je letos ponovilo tisto, kar se dogaja zadnja leta: vpisali smo le 14 fantov, ki so dokončali 6 ali 7 razredov osnovne šole. Le-ti bodo v posebnem tečaju za priučevanje v šolskih delavnicah najprej predelali skupni osnovni kovinarski program, nato pa nadaljevalnega, prilagojenega delu na delovnih mestih v kovinarski stroki v naši delovni organizaciji. Naslednje leto v mesecu juniju bodo ti mladinci odšli v tovarno in se zaposlili. Večkrat slišimo, da bi morali mladino z nedokončano osnovno šolo priučevati v večjem številu. Toda odziv na vse poskuse, da bi to uresničili, je zelo skromen, čeprav imajo fantje

trebe po takih tehnikah so v podjetju stalno prisotne in zakaj si jih ne bi sami usposabljali kot že doslej z litostrojskimi strokovnjaki, ki poučujejo v teh oddelkih. Pomembno je tudi to, da se bodoči tehniki izobražujejo ob delu, čeprav jim bo treba v skladu z določili o izobraževanju v naših samoupravnih aktivih nuditi pri šolanju nekatere olajšave.

V novem šolskem letu se bodo izobraževali litostrojčani, pa tudi delavci iz drugih organizacij združenega dela, v jezikovnih tečajih, v tečajih za varnost pri delu in na strokovnih dopolnilnih seminarjih. Vsak mesec bomo odprli nov tečaj za voznike vilicarjev, po potrebi tudi tečaj za žerjavovodje.

Nadaljevali bomo v lanskem šolskem letu začeto akcijo priznavanja različnih stopenj strokovne usposobljenosti. Medtem ko smo doslej urejevali priznavanje strokovne usposobljenosti visoke kvalifikacije pri starejših delavcih, bomo v bodoče organi-

Pri praktičnem delu (B. Kocjančič)

zirali dopolnilno izobraževanje za to stopnjo strokovne usposobljenosti za mlajše delavce in dopolnilno izobraževanje za druge stopnje strokovne usposobljenosti.

Reševanje težavnih razmer pri pridobivanju in izobraževanju delavcev za metalurško stroko

Čedalje bolj se zaostrujejo razmere pri zaposlovanju in izobraževanju delavcev za naše livarne, pa tudi za modelno mizarstvo. Učencev za livarske poklice in za modelne mizarje že več let ne dobimo, tudi iz drugih republik ne. Po drugi strani pa je fluktuacija v livarskih obratih v prejšnjih letih precej razredčila vrste livarjev, ki so končali poklicno šolo. Težave pri priučevanju za dela v livarnah so podobne kot pri mladini, ki jo želimo priučevati za dela v kovinarski stroki. Srednji metalurški strokovni kader – delovodje in tehnike – pa nismo mogli šolati: bilo jih je premalo, da bi odprli samostojni oddelk v našem izobraževalnem centru, ustreza tehniška šola v Ljubljani pa oddelkov za zaposlene ni imela.

Prav sedaj načrtujemo, kako bi omilili sedanje težave in dolgoročno uredili izobraževanje kadrov za metalurške poklice. Najprej se bomo naslonili na že dosežene rezultate priučevanja na novo zaposlenih delavcev v livarnah. Tudi v prej omenjenih težavnih pogojih namreč nismo stali križem rok. Na razne načine smo skrbeli za izobraževanje teh delavcev ob delu v proizvodnji in jim nudili osnovna znanja v metalurški stroki. To osnovno strokovno izobraževanje nameravamo dvigniti na višjo raven, tako kot jo zahteva proizvodno delo. Po zakonu o poklicnem izobraževanju in urejanju učnih razmerij lahko odpremo v izobraževalnem centru oddelka poklicne šole za specializirane delavce (ožji profil), in sicer za poklice strojni kaluper, žarilec, jedrar, strojni kovač in talilec pri elektro peči. Šolanje za zaposlene bi trajalo dva semestra (eno leto), z zaključnim izpitom nekaj več, za nezaposlene mladino pa traja šolanje za te poklice sicer dve leti. Po zakonu je za šolanje v poklicnih šolah za specializirane delavce vpisni pogoj najmanj

6 nazredov osnovne šole, kar omogoča vpis tudi delavcem, ki niso končali osemletko. Po uspešno končani šoli ima delavec priznано stopnjo strokovne usposobljenosti kvalificiranega delavca.

Tak način izobraževanja poklicnih delavcev v metalurški stroki so zaradi podobnih težav pri pridobivanju in izobraževanju delavcev uvedli tudi v železarnah v naši republici.

Podobne rešitve bomo morali iskati tudi za potrebe pločevinarne. Pri izobraževanju delovodij oziroma tehnikov za metalurško stroko se bomo morali odločiti, kateri profil nam najbolj ustreza. Predvsem moramo uskladiti želje posameznikov – zaposlenih poklicnih livarjev – s potrebami naše delovne organizacije. To izobraževanje je za slušatelje mnogo zahtevnejše, zlasti v tehniški šoli. Pri železarnah v naši republici se je uveljavilo izobraževanje delavcev obeh profilov: na Jesenicah predvsem metalurških tehnikov, na Ravnah in v Štorah pa delovodij.

Najsi gre za metalurške tehnike ali delovodje – za obe vrsti šolanja se nakazuje možnost, da bi v šolskem letu 1974/75 skupaj z vodstvom TOZD PI in s kadrovske službe podjetja po razčiščenju dilem izvedli priprave, vključno s pripravljanim tečajem, v šolskem letu 1975/76 pa pričeli s šolanjem teh delavcev. Le takrat bo namreč možno organizirati pouk precejšnjega dela učne snovi za delovodje ali tehnike metalurške stroke skupaj s slušatelji v novih, prvih razredih delovodske in tehniške šole za strojništvo za zaposlene v našem izobraževalnem centru, medtem ko bi se pri izrazito strokovnih predmetih pouk delil.

Skratka: želimo izdelati in izvajati elastičen sistem raznovrstnega izobraževanja metalurških delavcev, prilagojen potrebam naših metalurških obratov in sposobnostim samih delavcev.

Verjetno se bodo v bližnji prihodnosti pojavili skupni interesi pri izobraževanju tudi v Združenih podjetjih strojogradnje. Zato pričakujemo v TOZD ICL nove naloge tudi na tem področju.

H. P.

Litostroj - zmagovalec troboja

S trobojem športnikov OZD Litostroj, Metalne in Strojnih tovarn iz Trbovelj zaključujemo v letu 1974 dolgoletna, resnično prijateljska športna srečanja. V tem obdobju so športniki vseh podjetij z medsebojnimi srečanji krepili prijateljske in delovne vezi. To je naš prispevek k širšim ciljem, ki naj bi jih realizirali z združenjem poslovnih in družbeno političnih sil v Združena podjetja strojogradnje.

To tekmovanje bomo sedaj nadaljevali v okviru novega združenja. Širša oblika bo zajemala v bodoče vseh dosedanjih 12 vključenih OZD – odnosno TOZD. Prvi organizator letnih športnih iger bo v letu 1975 v okviru ZPS – Gostol iz Nove Gorice.

Metalna iz Maribora pa bo organizator zimskih športnih iger ZPS.

Ker je bil letošnji troboj zadnji v tem sestavu, smo sklenili, da prejme prehodni pokal v trajno last ekipe, ki bo zmagovalec zadnjega srečanja. To pa je seveda odvisno od večjega prizadevanja športnikov na tem tekmovanju.

Rezultati posameznih panog:

Mali nogomet: STT 3 točke, Litostroj 2, Metalna 1.

Rokomet: STT 3 točke, Metalna 2, Litostroj 1.

Šah: Litostroj 3 točke, STT 2, Metalna 1.

Kegljanje: Litostroj 3 točke, STT 2, Metalna 1.

Namizni tenis: Litostroj 3 točke, Metalna 2, STT 1.

Tekmovanje v balinanju je zaradi slabega vremena odpadlo.

Vrstni red ekip:

1. mesto Litostroj 12 točk

2. mesto STT 11 točk

3. mesto Metalna 9 točk

V. M.

O uresničevanju sklepov X. kongresa

V zadnjem času vse več pišemo in govorimo o gospodarskih težavah in inflaciji, ki ne pesti samo nas, ampak, lahko bi dejali tudi ostale države, tako razvite, kot nerazvite. Vzroke za probleme, ki nas tiščijo, iščemo vsi, od delavcev v neposredni proizvodnji pa do članov družbeno političnih organizacij, SZDL in Zveze komunistov Jugoslavije. O tem, kako bi najhitreje in najbolj temeljito pregledali vzroke težkega gospodarskega položaja, so se med drugim pogovarjali tudi na 4. seji predsedstva centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, ki je bila v Beogradu 9. oktobra letos. Prepričani smo, da bo mnogo naših bralcev, delavcev v neposredni proizvodnji z zanimanjem prebralo nekaj sklepov, te seje, ki smo jih izbrali iz članka, ki je izšel v Delu 10. X. 1974 z naslovom »Uresničevanje sklepov X. kongresa o gospodarski stabilizaciji — naloga vseh članov in vodstev ZKJ.«

Posebno pozornost je predsedstvo CK ZKJ posvetilo načrtovanju neposrednih nalog, ki so povezane z uresničevanjem politike gospodarske stabilizacije in z uresničevanjem ustavnih določil v družbeno-gospodarskih odnosih, gospodarskem sistemu in ekonomski politiki.

Predsedstvo CK ZKJ je ugotovilo, da si delavski razred in delovni ljudje v združenem delu, družbenih organizacij in družbenopolitičnih organizacij močno prizadevajo pri uresničevanju načel ustave in sklepov X. kongresa in kmetijski proizvodnji, v večji produktivnosti dela, večjem dohodku, zaposlenosti in realnih osebnih dohodkih.

Obenem smo se soočili z vedno večjo inflacijo in prekomerno porabo. Spremembe v mednarodnih gospodarskih odnosih so vplivale, da so se zaostriji problemi, ki jih je že dlje časa čutili v strukturi materialne proizvodnje in družbene potrošnje, ter pospešile inflacijo.

Predsedstvo opozarja, da ob

omenjenih korakih pri spremeni- njanju družbenih odnosov nismo izkoreninili bistvenih, globljih vzrokov, ki objektivno pogujejo gospodarsko nestabilnost. Se vedno je opaziti odnose, v katerih so rezultati dela ločeni od proizvajalcev in v katerih akumulacija dele mimo združenega dela in interesov tega dela ter prevzemajo obveznosti, večje od realno ustvarjenega dohodka.

Ena bistvenih nalog je nadaljnje razvijanje in izpopolnjevanje institucije ter prakse samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja na podlagi že doseženih pozitivnih rezultatov, hkrati z vztrajnim bojem, da bi se družbeni nosilci samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja še nadalje usposabljali za uspešno premostitev in odpravljanje protislovij, ki jih je objektivno čutili. Prizadevati se moramo tudi za odpravljanje subjektivnih slabosti, kadar se te pokažejo bodisi kot tendence sporazumevanja in odgovarjanja zunaj ustavno določenih okvirov in osnov, bodisi kot počasnost in nedoslednost, ki otežujeta samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje.

Hkrati se moramo odločno postaviti po robu zapiranju in zavi- ranju procesa združevanja dela in sredstev v okviru ožjih območij, republik in pokrajin ter vsiljevanju egoističnih in partikularističnih interesov in tendenc, da bi ohranjali poprej pridobljene privilegije v gospodarskem sistemu in ekonomski politiki, kar pomeni nevarnost ekonomskega hegomonizma. Vse to si je povsem navzkriž z življenjskimi interesi delavskega razreda, narodov in narodnosti samoupravne socialistične Jugoslavije.

Prav tako je pomembno spre- iemanje dolgoročnih programov razvoja organizacij združenega dela in skupne dolgoročne politike razvoja Jugoslavije. Za uresničitve tega cilja morata postati samoupravno sporazumevanje

in družbeno dogovarjanje med organizacijami združenega dela odvisnimi v procesu reprodukcije o konkretnih vprašanih oblikovanju razvojne politike, bolj intenzivna.

Lotiti se moramo tudi konkretnih ukrepov, da bi nagleje prestrukturirali proizvodnjo, da bi se tako država čimprej izognila uvozu tistih surovin reprodukcijskega materiala, goriva in živil ter drugih proizvodov, ki jih lahko sami izdelujemo iz lastnih virov. Boj proti inflaciji terja odločno in učinkovito dejavnost proti vsem vzrokom inflacije, hkrati pa se mora spremeniti ravnanje vseh dejavnikov v družbi in vsa družba si mora prizadevati, da bi smotrneje trošili in da bi akcija potekala na široki fronti v vsem samoupravnem mehanizmu.

Treba se je lotiti nujnih akcij in ukrepov, s katerimi bi premagovali neugodne tendence pri realiziranju uvoza in izvoza ter ublažili deficit v plačilni bilanci države.

V sedanjih razmerah je nujno potrebno, da povsod začrtajo in dosledno uresničujejo celovit program varčevanja z vsemi vrstami energije, surovinami in drugimi proizvodi, iz uvoza, ki zelo obremenjujejo plačilno bilanco države.

Združeno delo mora čimprej postati nosilec vključevanja v mednarodno delitev dela, kar je bistvenega pomena za preraščanje tistih oblik državne regulative na tem področju in tistih oblik prelivanja dohodka na tej podlagi, ki lahko utesnjujejo razvoj samoupravljanja. V ta namen priporoča predsedstvo CK ZKJ zveznemu izvršnemu svetu, da prouči obseg intervencij federacije v gospodarstvu in sproži proces prenašanja te funkcije na združeno delo.

Nujno je, da se odločno postavimo po robu v praksi dokaj izrazitim težnjam po uravnalovki in pojavom, ko se ustvarjajo visoki prejemki, ki niso rezultat dela, s čimer je močno ogroženo prizadevanje združenega dela v boju za večji dohodek in dosledno delitev po rezultatih dela, za večjo proizvodnjo, dvig produktivnosti in uspešnejše gospodarjenje.

Uresničevanju načela delitve po rezultatih dela in načela socialistične solidarnosti in vzajemnosti morajo zveza komunistov in drugi samoupravni organi in organizacije posvetiti glavno pozornost v svoji idejnopolitični dejavnosti. Bojevati se moramo za takšno socialno varstvo in družbeno solidarnost, ki bo v skladu s potrebami in možnostmi gospodarstva in socialno politiko naše samoupravne družbe.

Neposreden nosilec dela za izpolnitev te naloge mora biti Zveza sindikatov Jugoslavije.

Upoštevalo vodilno vlogo, ki o j ima zveza komunistov v samoupravni socialistični družbi, kakor tudi njeno politično odgovornost za celotni materialni in družbeni razvoj, se morajo člani, organizacije in vodstva zveze komunistov še bolj angažirati, razvijati akcijo in krepiti svojo vodilno idejnopolitično vlogo in odgovornost na tem področju.

Vulkan Litostroju

Ob 45. letnici svojega obstoja je podjetje Vulkan z Reke podelilo Litostroju spominsko skulpturo. V obrazložitvi priznanja piše: »Dejstvo je, da se nihče ne razvije sam, temveč v skupnosti z drugimi. Zato menimo, da ste tudi vi prispevali k našemu razvoju.«

Kongresni dokumenti

Pred IX. kongresom Zveze socialistične mladine Slovenije je tudi mladina v naši delovni organizaciji obširneje razpravljala o statutu in resolucije, ki so ga mladi ljudje vse Slovenije obravnavali v svojih aktivih po TOZD, krajevnih skupnostih, šolah in specializiranih organizacijah so temeljito proučili. Dokončno besedilo je bilo sprejeto po demokratski razpravi na podlagi pripomb aktivov naoletni politični šoli v Vikrah, kjer so se zbrali delegati iz vse Slovenije.

Tudi pri nas je razprava potekala že od meseca maja, takoj potem, ko je izšel osnutek statuta in resolucije.

Konec meseca septembra, po objavljenem predlogu statuta in resolucije, tik pred kongresom, se je mladina našega podjetja sestala na razširjeni študijski seji. Ob tej priliki smo evidentirali preko 100 aktivnih mladincev, ki bodo v nadaljnjem procesu strokovnega političnega in akcijskega izgrajevanja postali sposobni za opravljanje odgovornih družbenih nalog.

Za razlago statuta in resolucije so bili zadolženi posamezni člani mladinske konference. V plodni razpravi so mladi poudarili predvsem spremembo in poglobljanje družbeno-ekonomskih odnosov, ki izhajajo iz ustave. Zavzeli so se za to, da postane TOZD resnični nosilec gospodarskega razvoja kakor tudi temeljna celica odločanja o delit-

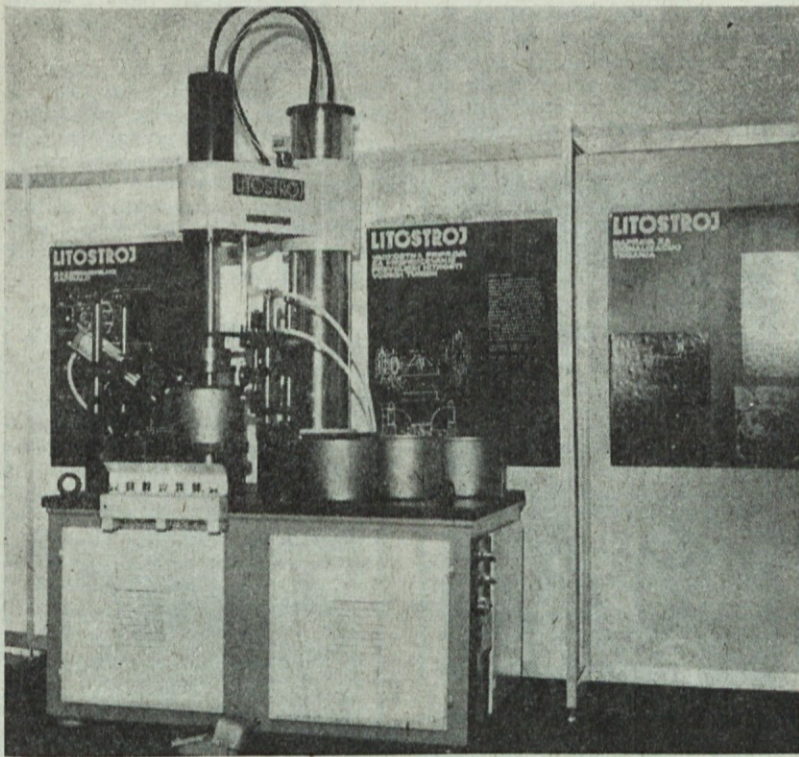
vi in razpolaganju z dohodkom. Mladi so se ustavili tudi ob pre- rečih problemih socialne politike in se zavzeli za to, da bi pospešili izgradnjo delavskih stanov. S tem nudimo mladim družinam ugodnejše razmere za njihov nadaljnji razvoj in socialistično vzgojo otrok, ki je pomemben dejavnik pri nastajanju celovite osebnosti človeka, kakršnega zahteva socialistična samoupravna družba.

Ob vsem tem, mladi niso pozabili glavnih nalog, ki jih čakajo. Ugotovili so, da le z dobrim izpolnjevanjem zastavljenih nalog v proizvodnji lahko največ pripomorejo za izpolnjevanje plana, da je potrebno še bolj neutrudno delati, da ne bi tudi naše podjetje zabredlo v težave, kot se pojavljajo marsikje drugje. Nadalje so mladi spregovorili o konkretnih nalogah, ki jih čakajo v času do tovarniške konference, ki bo predvidoma v mesecu novembru.

Seveda moramo zato najprej sklicati konferenco po osnovnih organizacijah zveze socialistične mladine. Med razpravo so se mladi dogovorili, da bodo na konferencah spregovorili o izpolnjenih nalogah za prejšnje obdobje. Prav tako bodo mladi spregovorili tudi o aktualnih nalogah, ki jih čakajo v bodoče, direktorje TOZD bodo zaprosili, da jim podajo gospodarsko stanje in perspektive njihove TOZD.

M. Matas

INOVA YU 74

V času od 8. do 15. oktobra je bila v Zagrebu druga Jugoslovanska razstava izumov in tehničnih izpopolnitev.

Razstava pomeni eno prvih prireditev, ki sodijo v priprave na leto 1975, katerega proglašamo za leto tehnoloških inovacij. Litostroj je na osmih panojih shematično in v obliki kratkega opisa prikazal patente štirih avtorjev.

Izmed številnih patentov dipl. inž. Rakčevića smo izbrali za razstavo štiri: ureditev zagona reverzibilnega agregata v črpalno obratovanje, napravo za signalizacijo trganja, razbremenilno zapiralo in zapiralna oziroma regulirna naprava za tekočine. Dipl. inž. Brnar Anton je prikazal mehanizem za spreminjanje naklona lopat rotorjev turbinskih strojev, Šarf Ludvik pa preklapno loputo za dvovejne cevovode. Posebne pozornosti na razstavi je bila deležna naprava za spiralno obrezovanje in robljenje izdelkov, ki jo je izdelal Colja Gvido. Ta naprava je bila nazorno prikazana na preoblikovalnem stroju, ki smo ga v ta namen postavili na razstavo.

Lahko rečemo, da je bil Litostroj z ureditvijo svojega razstavnega prostora ob pomembnosti prikazanih patentov med najbolj zapazanimi udeleženci.

K. V.

Člani kolektivov ZPS, dopisujte v naš časopis!

Fanimas vas...

25 LETNIKI - V SRBIJI

Delovna organizacija Litostroj je ob letošnjem jubileju člane delovne organizacije, ki so že 25 let v podjetju, počastila s tem, da je organizirala ogled Djerdapa, Beograda in še nekaj drugih mest.

Letalo DC 9 je podhrtevalo, ko je s svojimi krili dvigalo nad oblake 94 jubilarov. Takoj zatem, ko je letalo doseglo predpisano višino, so se pri tesnih okencih nagnete radovedne glave. Ker je bilo med potniki največ takih, ki so se ob tej priložnosti peljali šele prvič z letalom, se je vnela živahna debata, na kakšni višini letimo in nad katerimi kraji. Nekateri se še niso docela otrlesi strahu, že je bilo slišati prijeten glas: »Pripnite si varnostne pasove, spustili se bomo na surčinsko letališče.«

Na Surčinu smo varno in brez težav pristali in že smo se z dvema avtobusoma odpeljali proti Beogradu. Najprej smo si ogledali številne znamenitosti našega glavnega mesta, nakar smo se odpeljali pred hotel Turist, ki nas je bahaško sprejel.

Po večerji smo se po skupinah razgubili po ulicah Beograda. Vsaka skupinica je našla prijazen prostor, kjer je lahko sede nazdravila: »Še na mnoga, zdrava leta.«

Naslednje jutro smo se z gliserjem odpeljali po nekdanji modri Donavi do hidroelektrarne Đerdap, ki je z 2050 MW instalirane moči po velikosti peta na svetu. To hidroelektrarno so pričeli graditi v drugi polovici 1964 leta, ves sistem pa so dokončali in ga slovesno odprli 16. maja 1972. V objekte sistema Đerdap je vgrajeno 3.700.000 m³ betona, 250.000 ton armatur in jeklenih konstrukcij, 71.000 ton tehnološke opreme ter 1.500.000 m³ betonske in kamnite obloge.

Za to, da so sploh lahko zgradili ta mogočni objekt, so morali razstreliti 7.240.000 m³ skal, izkopati 45.300.000 m³ peska in drugega materiala in končno prekopati 4.000.000 m kanalov. Ob pogledu na to neverjetno gmoto betona, plovnih kanalov, jezov, ki je dolg 1.278 m in v katerem se skrivata strojnici s po šest agregatov, ti resnično zastane dih.

Po končanem ogledu, naj povem še to, da so nas nadvse ljubeznivi gostitelji peljali po zanimivejši in daljši poti, kot sicer druge turiste, smo se prijeto utrujeni vrnili v naše glavno mesto. Za zadnji dan našega izleta moram reči, da je bil skorajda najlepši in poln nepozabnih doživetij. Najprej smo se podali na Avalo, kjer smo si ogledali Grob neznanega junaka, na katerega je položila venec belih gladiol neka japonska delegacija. To je bila res nepozabna slika, kajti deviška belina gladiol se je stapljala s črnim hercegovskim granitom Meštrovicve mojstrovine.

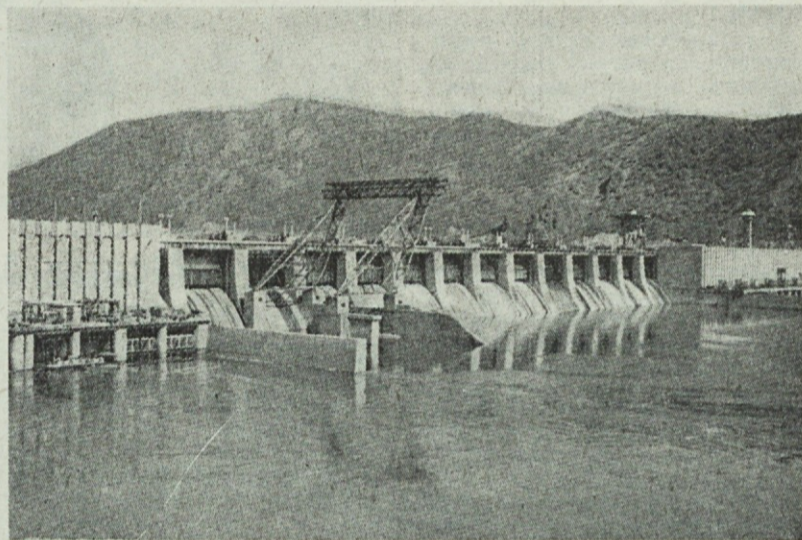
Po ogledu Avale smo krenili proti Oplencu pri Topoli, kraju, ki je od Beograda oddaljen kakih 100 km. Najprej smo se ustavili pred res preveč skromnim kioskom, ki je bil povrh vsega slabo založen z značkami, pijačo in spominki, nato pa smo se podali na ogled značnega srbskega mavzoleja. Stene notranjosti mavzoleja so poslikane z freskami in mozaiki, ki so verne kopije mojstrov in 60 samostanov iz Srbije in Makedonije. Mavzolej na Oplencu je prazaprav kostnica naših Karadževićev in je

po velikosti ena največjih na svetu.

V Topoli smo si nato ogledali muzej, v Arandelovcu pa nas je čakalo pravo srbsko kosilo. Tu smo si ogledali tudi park, kjer razstavljajo srbski umetniki svoja dela. Ta park močno spominja na našo Kostanjevico ali pa na Sečo pri Portorožu.

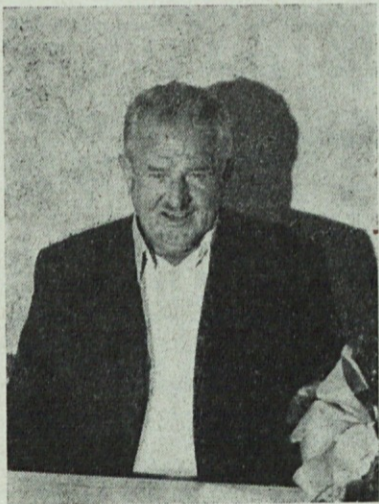
V Arandelovcu je več hotelov in zdravilnih vrelic, nad njimi tudi zdravilni vrelec. Njegova mineralna voda »Knjaz Miloš« se nam je prav prilegla. Pozno popoldne smo se odpeljali proti letališču, od koder smo polni doživetij poleteli v belo Ljubljano.

Jože Skuli

Jez na Djerdapu

Odšli v pokoj

Zaradi bolezni je bila invalidsko upokojena Marija ŠEME, jedrarka v livarni jeklene litine. Pri nas je bila zaposlena 14 let.

Konec junija je odšel v pokoj tudi Jože KASTELIC, sušilec form v livarni jeklene litine. V Litostroju je bil zaposlen polnih 14 let.

Že v juniju se je poslovil Franc PERKO, brusilec ulitkov v livarni jeklene litine. Bil je invalidsko upokojen. V Litostroju je bil zaposlen od 24. 2. 1959 do 27. 5. 1974. Vsem upokojenim se zahvaljujemo za dolgoletno sodelovanje in jim želimo še mnogo zadovoljnih in srečnih dni.

ZAHVALA

Udeleženci izleta v Djerdap se pristrčno in najiskreneje zahvaljujemo osrednjemu delavskemu svetu, upravi podjetja, ter vsem, ki ste nam omogočili res lepo popotovanje in ogled enega gigantov ne samo naše, temveč tudi svetovne industrije — Djerdapa. S tem izletom ste nam dali res lepo priznanje ob 25. obletnici našega dela v Litostroju.

Lepo in prav je, da vsem povemo, da smo v teh dneh doživeli in videli toliko lepega, novega in zanimivega, da si pred odhodom v Djerdap sploh nismo mogli predstavljati.

Vtise iz tega izredno uspelega in nepozabnega izleta bomo še dolgo nosili v sebi, prav tako kot ponosno dejstvo, da smo že četrto stoletja člani delovne organizacije, katere ime Titovi Zavodi Litostroj pozna domala ves svet, saj so produkti našega dela ter dela naših tovarišev iz tovarne najlepše zrcalo naše prizadevnosti in dela.

Prav tako se iskreno zahvaljujemo tudi predstavnikom HE Djerdap, ki so nas vodili po hidroelektrarni in nam bili ves čas nadvse pozorni in ljubeznivi gostitelji.

Ob koncu še enkrat hvala!

25-letniki

Vseh mrtvih dan

To je dan, ko obiščemo grobove svojih dragih.

Tam leži stara mati, tu mož — skrbni oče, drugje otrok, sin ali hčerka. Žalostni smo ta dan, saj smrt neusmiljeno trga od nas zdaj enega, zdaj drugega.

Veliko let je že minilo od vojne in dolgo že uživamo svobodo, zato ne pozabimo junakov — padlih partizanov.

Spomnimo se ta dan vseh mladih borcev, ki so padli zato, da je danes nam lepo. Poiščimo njih grobove, ki so raztreseni po temačnih globelih in gozdovih, kjer moti tišino le veter v vejah in ptičje petje.

Pripovedujmo mladini o minulih težkih časih, o mladosti, ki jo je zamorila vojna, o žrtvah za naš današnji mir.

Okrasimo te gomile in plamen svečke naj zagori.

JUNAKOM V SPOMIN!

V SPOMIN

ALOJZU KLANČARJU

V svojem delovnem življenju si prehodil dobršen del poti, po kateri smo na Slovenskem predajali iz roda v rod znanje o izdelovanju vodnih turbin in tudi ljubezen do te vrste strojev. Strugarstva si se izučil še pri davnem strokovnem predhodniku Litostroja, Toenniesu v Ljubljani, nato delal v Škofji Loki do ustanovitve tamkajšnje tovarne vodnih turbin leta 1923 do njene vključitve v Litostroj leta 1949. Tako si postal Litostrojec že ob samem začetku našega podjetja.

Tvoje delo sta vseskozi odlikovala velika vestnost in natančnost. Zato ni slučaj, da si v Litostroju pretežni del svojega časa posvetil delu, pri katerem sta ti dve vrlini nadvse potrebni: iz-

pali na Žalah. Ob grobu smo se ti zahvalili za tvoje dolgoletno sodelovanje. Zahvaljujemo se ti tudi danes za ves tvoj trud, s katerim si prispeval, da je Litostroj zaslovel po kvaliteti svojih izdelkov. Tvoje vzorno strokovno delo postavljamo mlajšim za zgled, tebi pa zagotavljamo, da boš z natančnostjo, s katero si opravljal svoje delo, ostal trajno v spominu svojih sodelavcev.

RAFAELI SAPOR

Kolektivno sporočamo žalostno vest, da je neprisna bolezen pretrgala nit življenja naše sodelavke Rafaela SAPOR, delavke v pločevinarni TOZD PI.

Na delovnem mestu, kjer je bila zaposlena od leta 1958, je bila vestna in vzorna sodelavka. Zaradi težke bolezni je bila Rafaela leta 1968 upokojena.

Kako je bila med sodelavci priljubljena, dokazuje zadnje spremstvo k prežgodnjemu grobu, saj so sodelavci in prijatelji njen grob zasuli s cvetjem.

delovanju drobnih in zahtevnih sestavnih delov avtomatskih regulatorjev. Ob njih si leta 1952 uspešno zagovarjal mojstrsko delo in si pridobil diplomu strgarskega mojstra.

S svojim discipliniranim in vzornim delom, ki ni poznalo izmetov, si nadaljeval vse do leta 1961, ko si 62 let star odšel v pokoj. Natančnost, ki si jo poznal v tovarni, si prenesel tudi v svoje privatno življenje: vsak dan ob isti uri si odhajal peš po Džakovičevi ulici v mesto. V desnici si nosil aktovko, levico si gibal v taktu ponosnega koraka.

Zahrbtna bolezen, ki ji medicina ni bila kos, je prekinila tvoje dnevne sprehode in ti ustavila strumno hojo. V petek 11. oktobra popoldne smo te poko-

Njeni družini, otrokom in možu, izrekamo iskreno sožalje.

K. A.

ZAHVALA

Ob izgubi mojega moža in najinega očeta Alojza Klančarja se zahvaljujemo vsem za izrečeno sožalje. Hvala vsem, ki ste mu poklonili cvetje ter ga v tako velikem številu pospremili na zadnji poti. Posebna zahvala ing. Šolcu za lepe poslovilne besede, ter litostrojski godbi za žalostnike.

Žalujoče: žena Ana in hčerki Slavka in Jelka

Iz zgodovine železarstva

(Nadaljevanje)

Prvo znanje o železarstvu so k nam po vsej verjetnosti prinesla keltska ljudstva, ki so se pred pritiskom rimskih legij in Gotov umikala iz dežel tostran Alp v naše kraje in še dalje na jug. Pri nas so jim odmaknjeni predeli in visokogorski gozdovi dali varno zatočišče pred sovražniki. Varnost so si povečali z jarki in nasipi, s katerimi so obdali svoja bivališča na gričih in hribovih, da so nastala tako imenovana gradbišča.

Kelti sa našli pri nas dovolj rude in lesa, tako da so se ob rudarjenju, drvarjenju in oglarstvu ukvarjali z železarstvom in seveda tudi živinorejo, da so se mogli preživljati.

Prav ta varna odmaknjenost je omogočila, da se je znanje o železarstvu v naših krajih ohranilo in preživelo vse burne zgodovinske dogodke od prihoda Rimljanov leta 14 pred našim štetjem, do propada rimskega cesarstva 5 stoletij kasneje in do prihoda naših davnih slovanskih prednikov v 6. stoletju. Ta odmaknjenost pa je bila brzkone tudi kriva, da je znanje o železarstvu tja od njegovih z izkopanimi dokazanih začetkov v letih 900 do 500 pred našim štetjem vse do 14. stoletja ostalo na začetni primitivni stopnji.

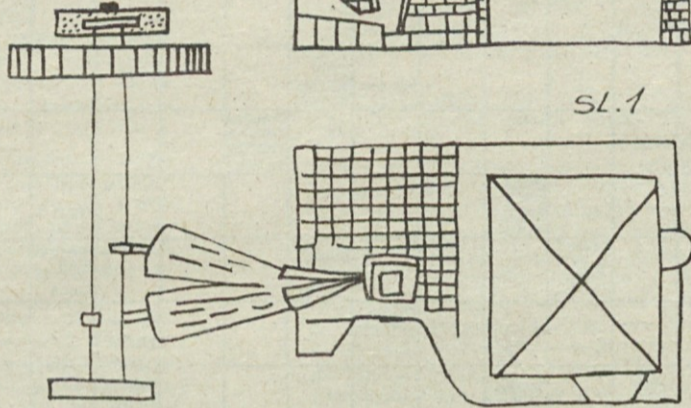
Skozi vsa ta dolga stoletja so uporabljali vetrne peči. Peč so napolnili z ogljem in rudo, ki se je stalila v kepo železa. Take kepe, imenovane »volke«, so spravljali do roba pogorja in jih valili po drčah v dolino. Tu so jih prodajali rimskim kovačem, sami pa so predelali le neznamen del železa.

Italija je tudi kasneje, po propadu rimskega imperija, ostala dober odjemalec železa in železnih izdelkov. Ti so začeli v velikih količinah prihajati iz naših kovačij po doseljivanju Furlanov v naše kraje. To je bilo nekako

ugodno vplivalo tudi na razvoj našega železarstva.

Peči za taljenje železa so pričeli postavljati v dolinah, bliže trgovskim potem, toda še vedno dovolj blizu rudnim nahajališčem, tako da tovorjenje rude in oglja le ni bilo predolgotrajno. Peči so bile tudi večje, »volkovi« torej težji. Valvasor poroča, da so dosegali težo 18 do 25 stotov. Potrebnegetra za razpihavanje oglja v dolinah ni bilo. Pomagali so si z velikimi mehovi, ki so jih sprva gonili z rokami in nogami, kasneje pa so za to delo uporabili vodna pogonska kolesa.

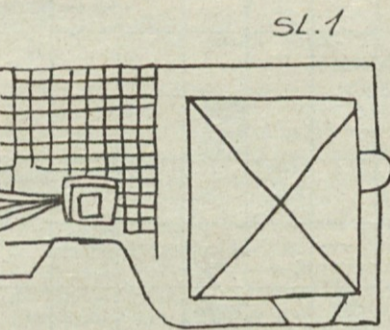
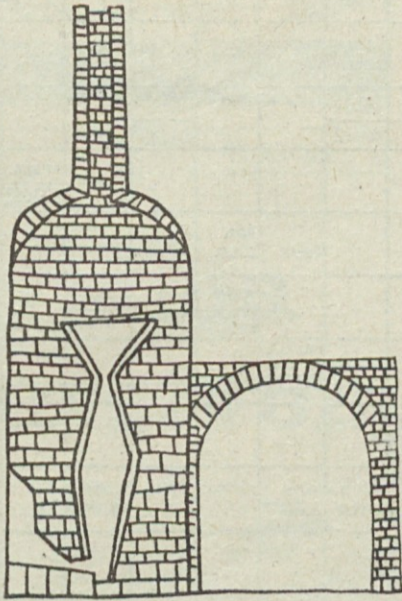
Nekateri naši kraji, npr. Kropa, Kamna gorica in Železniki, so se v 15. stoletju razvili v prava železarska središča.

Topilna peč z mehom na vodni pogon iz leta 1700

Tako so v Zgornji Kropi postavili prvo peč že v 14. stoletju, v Spodnji Kropi pa leta 1442.

Železovo rudo so ljudje in konji prinašali z Jelovice in izpod Ratitovca. V Kropi so železo kaj zgodaj začeli predelovati. Fužinarsko znanje so sem zanesli Furlani, kovačije pa so prešle v slovenske roke. Mojster »kladivar« je s kladivom razcepil »volka« v 4 ali 6 delov, prevaril te dele v posebni peči in potem raztegnil železne drogove in palice okroglega ali kvadratnega preseka v debelini, kot je bila potrebna za verige, okenske mreže in druge končne izdelke, med

in predelovali njen »kovinski sad«. Zato se omejimo s tem kratkim opisom razvoja našega železarstva nanj!

Železarstvo je v Kropi naglo napredovalo. Proti koncu 17. stoletja so mehove za peči predelali na vodni pogon in približno 100 let za tem imeli v fužinarstvu zaposlenih že blizu 800 ljudi. V začetku 19. stoletja so stare peči, ki so po enkratni polnitvi z

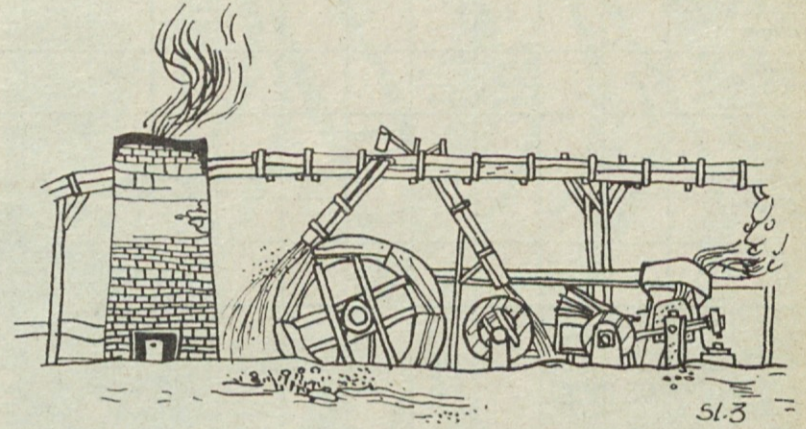
ogljem in rudo dale »volka«, po višali in preuredili tako, da so jih med taljenjem rude sproti polnili z rudo in gorivom in je železo odtekalo iz njih. Leta 1815 pa so zgradili pravo visoko peč ali plavž.

Kot ima vsaka stvar svoj začetek, vzpon in propad, tako je bilo tudi s pridobivanjem železa v Kropi. Novemu plavžu je bila usojena kratka življenjska doba, ker se po svoji gospodarnosti kmalu ni mogel kosati z indu-

strijskim plavžem na Jesenicah, niti ni bilo zanj več rude. Tako so leta 1880 kropski plavž zakurili zadnjikrat.

Znanje in ljubezen do železa sta ostala. Ostala pri potomcih tistih hrabrih ljudi, ki so opotekajoč se prenašali rudo s koši in premnogokrat do kraja izčrpani udarjali s kladivi po žareči kovini, da so si zaslužili svoj kruh in da nam je danes bolje...

Viktor Šolar

Fužina

POŠKODBE V SEPTEMBRU

V mesecu septembru smo imeli v naši organizaciji združenega dela 24 poškodb, od tega 4 na poti iz službe domov.

Zaradi poškodb smo izgubili 526 delovnih dni.

V TOZD PI-livarna sive litine so imeli 3 poškodbe in so izgubili 29 delovnih dni, v livarni jeklo litine so imeli 7 poškodb in so izgubili 87 delovnih dni, v pločevinarni so imeli 1 poškodbo in so izgubili 49 delovnih dni; v TOZD FI so imeli 9 poškodb in so izgubili 201 delovni dan; v TOZD IVET so imeli 1 poškodbo in so izgubili 92 delovnih dni; v TOZD LINT, ZSE, ICL niso imeli nobene poškodbe, pač pa so zaradi poškodb v prejšnjih mesecih izgubili 12 delovnih dni; v DS SSP so imeli 3 poškodbe in so izgubili 56 delovnih dni.

Oči si je poškodovalo 6 delavcev, telo 2, prste rok 10, noge pa si je poškodovalo 6 delavcev.

Največ poškodb je bilo v petek 8, sledijo v torek 6, v ponedeljek 4, v sredo in četrtek 3 poškodbe.

V mesecu septembru smo imeli 19 poškodb manj kot v istem mesecu lani. Služba varstva pri delu

Topilna peč v Kropi iz 18. stoletja

v 14. stoletju, ko so se začeli pri nas naseljevati tudi Nemci. Te so privabila bogastva naše narave in vedno bolj živahna trgovina, s katero se je ukvarjal naraščajoči meščanski stan.

Sožitje treh narodov seveda ni potekalo brez trenj, dalo pa je gospodarstvu določen polet in

katerimi so posebno zasloveli »kroparji«, to je žebli, ki so jih izdelovali več kot 100 vrst. Vse te izdelke so dvakrat na leto nosili na prodaj v Italijo in na Koroško.

Podobno kot v Kropi se je dogajalo tudi po drugih naših krajih, kjer so topili železno rudo

Kako pravilno in varno prečkamo cesto

Že v prejšnji številki smo pričeli objavljati nove cestno prometne predpise. S pričujočim člankom nadaljujemo razlago teh določil.

Naj v uvodu poudarimo, da delajo pešci eno najhujših napak v cestnem prometu, če nepravilno prečkajo cesto. Take napake marsikdo stori zaradi neznanja pravil prometnega vedenja, zaradi napačne ocene trenutnega prometnega položaja, zaradi raztresenosti, pa tudi zaradi nepravilnega odnosa do ostalega prometa, kot je npr. namerno počasno prečkanje ceste, objestnost na cesti, nagajivost in podobno. Vsi vemo, da zlasti objestnost in nagajivost zaslužita ostro grajo. Ob tem poveljmo, da se mnogokrat take nepravilnosti tragično končajo s prometno nezgodo, katere posledice so za pešce pravzaprav zelo hude: smrt ali huda telesna poškodba.

Tako kot ostalo »prometno življenje« posameznika, je tudi prečkanje ceste tesno povezano z varnostjo prihoda in odhoda iz službe. Našo pot z dela in na delo večkrat spremljajo prav neugodne okoliščine, kot so npr. naglica, utrujenost, zaspanost, slabe vremenske prilike in podobno. No, o tem kdaj drugič. Za danes pojdemo čez cesto.

»Pešec je dolžan iti čez vozišče pazljivo in po najkrajši poti. Na cesti, ki ima zaznamovane prehode ali posebej napravljene prehode za pešce, mora pešec čez cesto na takem prehodu, če ni ta prehod več kot sto metrov oddaljen od njega.«

Seveda morajo na takih prehodih pešci, še preden stopijo na prehod, biti pozorni na oddaljenost in hitrost vozil, ki se jim približujejo. To pomeni, da na prehod ne smemo stopiti, kadar

se nam zljubi, saj so morda motorna vozila že prav blizu našega prehoda. Predno storimo prvi korak na vozišče, se ozrimo okoli sebe, na levo in na desno, kajti: »Pešec, ki namerava čez vozišče na mestu, kjer ni zaznamovanega prehoda za pešce, ne sme stopiti na vozišče, če s tem ovira promet vozil.«

»Na zaznamovanem prehodu, na katerem je promet pešcev urejen s svetlobnimi prometnimi znaki za pešce, se mora ravnati po teh znakih...«

Na drugih prehodih, kjer za pešce ni posebnih svetlobnih znakov, so pa svetlobni znaki za vozila, ali promet usmerja miličnik, smejo pešci čez vozišče le tisti čas, ko jim dani znak dovoljuje prehod, se pravi tedaj, ko je prometna smer odprta vozilom.

KAZNI:

— Z denarno kaznijo 50,00 din se takoj na mestu kaznuje pešec, ki se na zaznamovanem prehodu za pešce, na katerem je promet pešcev urejen s svetlobnimi prometnimi znaki (semaforji) za pešce, ne ravna po teh znakih.

Če pa je s tem prekrškom povzročil neposredno nevarnost za drugega v prometu ali prometno nezgodo se kaznuje s kaznijo od 100 do 500 din ali z zapornim do 30 dni.

— Z denarno kaznijo 20 din se takoj na mestu kaznuje:

1. Pešec, ki gre čez vozišče izven prehoda za pešce, če je ta bližje od 100 m od kraja prečkanja.

2. Pešec, ki prečka na kraju, kjer ni posebnega semaforja za pešce, ko gori na glavnem voznem semaforu rdeča luč ali ima smer zaprto po miličniku, ki usmerja promet.

3. Pešec, ki pri prečkanju ceste ne pazi na oddaljenost in hitrost vozil, ki se mu približujejo.

4. Pešec, ki ovira promet, ko prečka cesto izven prehoda za pešce.

Če je bila s prekrškom povzročena neposredna nevarnost za drugega udeleženca v prometu ali prometna nezgoda, se kaznuje storilec (pešec) z denarno kaznijo od 50–300 din.

Zahvala

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem vsem sodelavcem in tovarišem iz FI ter sindikatu podjetja za tople besede in darila, ki sem jih bil ob tej priložnosti deležen.

Posebej se zahvaljujem tovarišem Trontlju in Grahku in vsem ostalim sodelavcem za tako lepo pripravljeno poslovlitev ob odhodu v pokoj.

Vsem Litostrojanom želim še vnaprej veliko uspehov!

Janez GLAVAN

Zahvala

Ob nenadni smrti mojega soproga in očeta inž. Velimira Živanoviča, pravnega svetovalca TZ Litostroj in direktorja TOZD Litostroj International, se prisrčno zahvaljujem vsem tistim, ki so nama osebno ali pismeno izrazili sožalje.

Ker se ne moreva vsakomur osebno, se na ta način zahvaljujemo vsem, ki so nama v teh žalostnih trenutkih stali ob strani.

Neutolažljiva Lepa in Saša Živanovič

Zahvala

Ob prerani smrti moje ljubljene žene Dolinar Marije iz Obirske ulice 19 se najiskrenejše zahvaljujem vsem prijateljem in znanjem iz Litostroja, ki so jo spremlili na njeni zadnji poti. Posebno se zahvaljujem organizaciji zveze borcev terena Litostroj za podaritev venca, za ganljive besede ob njeni krsti, ter nosilcema praporov. Prav tako se po tej poti zahvaljujem sosedom in vsem stanovalcem sedmega bloka za darovanje venca in cvetja ter za nesebično pomoč in sočustvovanje.

Vsem še enkrat najlepša hvala!

Peter Dolinar s hčerama Eriko in Niko

Zahvala

Ob prerani izgubi drage žene in mame

Rafaele SAPOR

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam ob težki izgubi stali ob strani, darovali cvetje in vence, izrazili sožalje ter sočustvovali z nami. Hvala vsem, ki so jo v tako velikem številu spremlili na zadnji poti. Zahvaljujemo se kolektivno Litostroja, vsem sodelavcem, prijateljem in znanjem.

Posebna zahvala govorniku za poslovlilne besede, sindikalni podružnici TOZD PI in izvršnemu odboru sindikata za pomoč ter godbi Litostroja, ki jo je spremljala na zadnji poti.

Žalujoči mož Tone, sin Tone in hčerki Milena in Zdenka

GOBE

»Gobe, gobice rastejo«, sem slisala v službi od svojih kolegov. Vsi so jih že veliko nabrali.

»Veš, Janez, tudi jaz bi jih šla zelo rada nabirat. Res, da nisva prava gobarja, a dajva, poizkusiva srečo. Jutri bo prosta sobota, vreme je toplo, pojdiva na Dolenjsko.«

»Pa pojdiva — samo nikomur v bloku ne črhni nobene besede o tem! Saj veš, če se razve, nas bo preveč v gozdu.«

In res — drr... drr... drr... je zvonila budilka že ob triletni na štiri — zjutraj. »Uh, ah« je vzdihnila žena Meta. »Nič ne jamraj in kar hitro zlezi v obleko pa hajdi z mano«, je rekel Janez.

Malo sva še pozajtrkovala, vzela koške in vrečke seboj in že sva zaklepala svoje stanovanje v šestem nadstropju mestnega bloka. Hotela sva kot miške tiho od doma, ko Janez na ves glas zakašlja. »PST, PST«, reče Meta in glej ga šmenta »BUMBRUM«, se skoraj na nos čez sosedov predpražnik prekucne Janez. O, ti neroda »PAZI«, zakaj tako ropotaš? Sosedove si že zbudil — luč se je že prižgala v njihovi kuhinji.«

»Hitro, hitro in glej, da boš avto potihoma spravil iz garaže.« Avto pa je kot nalašč, ravno ob nepravem času, prav tulil s svojim glasnim motorjem v tihi jutranji svet.

Sicer pa pred garažami nisva bila več sama. Naši sosedje so se že vkrkali v svoja vozila.

Vsi smo se delali, kot, da drug drugega ne vidimo in da se ne poznamo. To res ni lepo, ni vljudno, a le na ta način nama ni bilo treba razlagati, kam sva namenjena.

Tudi midva sva svoj avto potisnila pod košat grm in vzela pot pod noge. Hodila sva in hodila — pa nič. Zdaj zavpije Meta: »Jaz ga že imam!« Pokaži, reče Janez. »To pa ni pravi jurček.« »Je, je!« reče Meta. »No, pa ga daj v koš«, spremeni svoje mnenje Janez. Potem pa spet dolgo nič. Kar srečava pravega gobarja, starejšega možakarja in ga vprašava: »Ste nabrali veliko gob?« »No ja — tako, tako, tukaj ni nič več,« odgovori možak.

Pa nisva verjela, saj o gobarjih je znano, da so vedno skrivnostni in zlepa ne izdajo kraja, kjer rastejo gobe. Prav zato sva jo ubrala v smer, od koder je prišel možakar.

In res se nama je nasmehnila sreča. V lepem gozdčku sva zagledala toliko jurčkov, kot se nikoli. Rjavi klobučki so prijazno kukali iz zemlje skoraj drug poleg drugega. To je bilo čudovito! To je res nekaj za mestnega človeka. Pobirala sva in pobirala ter vse koške in vrečke v najkrajšem času napolnila z gobami. Nato sva še malo posedela in se še sprehajala po čudovitem gozdu. Čez čas sva sedla v svoj avtomobil in se vsa srečna odpeljala proti domu.

Zdaj sva šele pravzaprav videla, koliko ljudi je bilo to soboto v gozdu, saj je skoraj izza vsakega grma speljavalo na cesto kako vozilo.

Do glavne ceste je nekako šlo od Grosuplja—Škofljice dalje pa smo prav po polzevo in v strjeni koloni vozili do Ljubljane.

A nič zato, saj smo imeli v koških gobe.

Gobe za vlaganje, gobe za sušenje in gobe za takoj — za slastno večerjo.

Tolikšne gobje bere res še nikdar, a kaj, ko so bile vse to le moje lepe sanje.

TE — Ma.

ST	TEHNIKA	KOZMETIKA	TONE FORNEZZI	SKRAT V STAR. GER. MITOL.	NORD	LETALSKI PREVOZ	BIBLIJSKA BOŽJA VRATA	IGLASTO DREVO	DIPLOMAT. USLUŽB.	TY SERIJ. ODDAJA	ITALIJA	M. I. ME	TEK. MAŠE	NIKAL-NICA	VRSTA POSTELJ 8	GOŠPOD (ČEŠKO)	ORODJE PRI PLUŽI	NEKONANDA PORTUG. POSEST	KRAT. TOV V NIŠU	AR	SPOMIN NA POKOJNE	TEROR. ORG.	
PO	TEODNIK																						
OL	SKLADARNEC				EL. POLJ. JAKOŠT KIZNOVAN		PESTNER TRITIJ			BREZKON. VERIGA											m ²	VEZNIK	
R	TURČIJA			JEZ. RAČ. IBM						VZKLIK REVEŽ				INDIJAN. PLEME								PRASEK ZA LASE LISTNATO DREVO	
ŽABA				OBL. POR. GLAGOLA VAŠ PRI LJUBLJANI			DOMIŠLJA VI LUDJE									AMPER	SVETILOČE BOG. ATENE	GLAS ZVONA	GR. ČRKA				ZAČETNIKI SLOV. PISATELJ
POZN. ROM. J.							ŽILE JAKOPIČ RIHARD					DUŠIK	POT. ČESTA					ON	NEMŠKO			KR. ZA RECEPT	SIČNIK
ILOVICA		MESTO V BOŠNI BRDARSKO	HUDO. ŽALOST											VEZNIK	OBURNJENA NEDELJIVA SOGL. SKUP.				PREJZ. ZNANJA BRUŠENA STEKL.				
NADOM. KOVANCA ZA AVTO					SLOV. PESM 1900-1912				ADRIA AVIO PR.				KAZALO ZA OLJE POLMER									PREDLOG	GLAZB. OBLIKA
HUNSKI POGLAVA						ŠTEVNIK																	ZDRAVNIK SPECIAL.
NAKOPANJE						NACE SMOLA				RAZPOZN. GESLO	NIČLA ZIDNA OBOLOGA			NAŠA GORA	ENOTA ZA DELO								SLUŠ. ORGAN TELESNE STRAZE
	MENICA																						
PLOŠČ. MERA		ODEJA																					
	ARABSKI SPOLNIK																						
ALEKSANDER						100 TUJI OAZAVNIK				OGRAJA													ITEM
		TEK						POLO ZA STANJE		ŠPANSKI KOVANEG													
ORUŽABNA IGRA		METER																					
VEZNIK																							
VRSTA ŠESTILA																							
KISIK		KAZ. ZAM. OBE																					
PODEJNI HODNIK																							
ETNIČNA SKUP. V NIGERIJ																							
ARABSKO MESTO																							
ZAVETJE																							
LOMLJE-NJA																							
KITAJ. M.																							
VRSTA DETELJE																							
SENO Ž. KOŠNJE																							

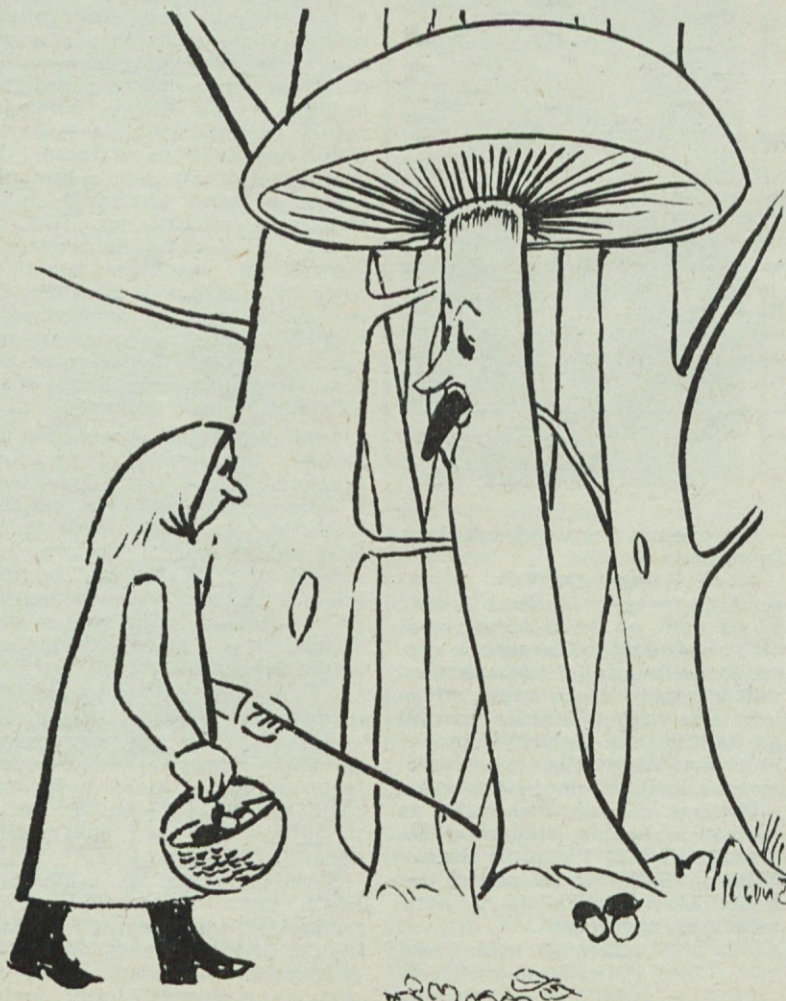
DVA RUSKA PREGOVORA

— Ne govori, da si se učil, ampak pokaži, kaj si se naučil!
— Kdor govori — seje, kdor poslušaja — zanje!

Pametno je, da govoriš, še pametneje, če molčiš, a najpomembneje je, da veš, kdaj moraš molčati in kdaj govoriti.

Angleški pregovor

Dopisujte v svoje glasilo

Kaj pa tile visokokvalificirani delavci delajo pri tem okenčku? Čakajo, če jim bo kdo dal na markico za izdajo orodja nekaj sodobne tehnologije, da jim ne bo treba hoditi po nepotrebem od strojal

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilagami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik Vladimir Kovač — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Telefon uredništva 56-021 (h.c.) int. 246 — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska ZGP Primorski tisk, Koper — TOZD Tiskarna Jadran — 1974